

Version 10

Vejledning om opsætning af reklamer i det åbne land - naturbeskyttelseslovens § 21

Indhold

1. Indledning

2. Naturbeskyttelseslovens § 21 om friluftsreklamer - reklameskiltning i det åbne land

- 2.1. Reglernes formål og hovedindhold
- 2.2. Oversigtsskema

3. Reglernes indhold – de enkelte bestemmelser

- 3.1. Hovedreglen om forbud mod opsætning af friluftsreklamer i det åbne land (stk. 1)
 - 3.1.1. Plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed
 - 3.1.2. Reklameøjemed
 - 3.1.3. Propagandaøjemed
 - 3.1.4. Det åbne land
- 3.2. Reklameskiltning i det åbne land - undtagelserne fra forbuddet, jf. § 21, stk. 2
 - 3.2.1. *Generelle krav til reklameskiltning (reklamebekendtgørelsen)*
 - 3.2.2. *Varig reklameskiltning*
 - 3.2.2.1. Virksomhedsreklamer, § 21, stk. 2, nr. 1
 - 3.2.2.2. Mindre oplysningsskilte, § 21, stk. 2, nr. 5
 - 3.2.2.3. Reklameskiltning uden for små byer, § 21, stk. 2, nr. 4
 - 3.2.3. *Midlertidig reklameskiltning*
 - 3.2.3.1. Skiltning i ikke udbyggede erhvervsområder
 - 3.2.3.1.1. Reklameskiltning i lokalplanlagte erhvervsområder, § 21, stk. 2, nr. 2
 - 3.2.3.1.2. Reklameskiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i kommende (kommuneplanlagte) erhvervsområder, § 21, stk. 2, nr. 3,
 - 3.2.4. *Kortvarig skiltning*
 - 3.2.4.1. Sæsonbetinget salg af frisk frugt og grønt m.v., § 21, stk. 2, nr. 6
 - 3.2.4.2. Lejlighedsskiltning til kortvarige enkeltstående arrangementer
 - 3.2.4.2.1. Lejlighedsskiltning til lokale arrangementer, der afholdes i en by eller i det åbne land, § 21, stk. 2, nr. 9
 - 3.2.4.2.2. Små, enkeltstående arrangementer på en ejendom i det åbne land (f.eks. "åben-gård"), § 21, stk. 2, nr. 10
 - 3.2.4.2.3. Større arrangementer i det åbne land, § 21, stk. 2, nr. 11 a og b

3.2.4.3 Midlertidig propagandaskiltning

3.2.4.3.1. Trafiksikkerhedskampagner godkendt af Rådet for Sikker Trafik, § 21, stk. 2, nr. 7

3.2.4.3.2. Valgplakater

4. Reklamer på idrætsanlæg mv.

4.1 Tilladelse til opsætning af reklamer på idrætsanlæg

5. Reklamereglernes administration

5.1 Fravigelse af forbuddet

5.2. Tilsyn og straf

5.2.1. Tilsyn

5.2.2. Selvhjælpshandlinger

5.2.3. Straf

5.3. Klage

6. Reklamereglernes sammenhæng med andre regler

6.1 Vej- og færdselslovgivningen

6.2. Naturbeskyttelsesloven

7. Naturbeskyttelseslovens § 21

1. Indledning

Naturbeskyttelseslovens § 21¹ om friluftsreklamer regulerer brugen af reklame- og propagandaskiltning i det åbne land. Reglerne består af et forbud i § 21 mod opsætning af reklame- og propagandaskiltning i det åbne land og en række undtagelser herfra samt en bekendtgørelse med nærmere regler om opsætning af reklamer².

Denne vejledning retter sig mod administrationen af naturbeskyttelseslovens § 21, men kan benyttes af alle, som vil kende reglerne om reklame- og propagandaskiltning i det åbne land.

Vejledningen skal afløse kapitel 9 i "Vejledning om naturbeskyttelsesloven" udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen i 1993, der blev udarbejdet som følge af ikrafttrædelsen af naturbeskyttelsesloven³, der erstattede naturfredningsloven og en række andre love.

Reklameskiltning i det åbne land har været reguleret siden de første naturfredningslove i 1917 og 1937. Bestemmelsen i § 21 er justeret nogle gange siden og suppleret med nogle særregler, og er senest ændret ved en lovændring i 2018⁴. Lovændringen havde til formål at give flere muligheder for skiltning for virksomheder og arrangementer, men samtidig sikre, at skiltning ikke opsættes spredt i hele det åbne land, men tilknyttes bymæssig bebyggelse eller f.eks. en indkørsel. Loven trådte i kraft den 1. juli 2018.

¹ Lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019

² Bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2018 om opsætning af skilte og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land

³ Lov nr. 9. af 3. januar 1992

⁴ Lov nr. 466 af 14. maj 2018

Formålet med forbuddet mod opsætning af reklameskiltning⁵ i det åbne land har siden de første naturfredningslove været at medvirke til beskyttelse af landskabet og det åbne land. Efterfølgende lempelser og justeringer af reglerne sikrer fortsat, at skiltning sker inden for rammerne af de landskabelige hensyn.

Denne vejledning vedrører både de nye regler og de regler, som er videreført efter lovændringen i 2018, og reglernes fortolkning og anvendelse på baggrund af bl.a. forarbejderne til loven⁶ og hidtidig praksis. Forarbejderne omfatter lovforslaget med bemærkninger og ministerens besvarelse af spørgsmål fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg m.v.

Reglerne om forbud mod friluftsreklamer og propagandaskilte har altid været administreret restriktivt såvel fra domstolenes som fra klagenævnets side. Dette har betydet, at det åbne land i Danmark hidtil i det væsentligste har været friholdt for skæmmende reklamer og propagandaskilte.

I vejledningen henvises til afgørelser fra Miljø- og Fødevareklagenævnet (tidligere bl.a. Naturklagenævnet) og til domme. Referencer, der henviser til afgørelserne, er navnlig MAD - Miljøretlige afgørelser og domme, NKN - Afgørelser fra Naturklagenævnet, NMK - Afgørelser fra Natur- og Miljøklagenævnet, MFNK - Afgørelser fra Miljø- og Fødevareklagenævnet, NKO "Naturklagenævnet orienterer" og NoMO "Natur- og Miljøklagenævnet orienterer" med principielle afgørelser, og UfR - Ugeskrift for Retsvæsen.

2. Naturbeskyttelseslovens § 21 om friluftsreklamer – reglerne om reklameskiltning i det åbne land

2.1 Reglernes formål og hovedindhold

Naturbeskyttelseslovens § 21 med overskriften "friluftsreklamer" udgør sammen med § 20 om "offentlige anlæg" (motorveje og ledningsanlæg mv.) lovens kapitel 3 om "Anlæg i åbne land".

Formålet med kapitel 3 om "Anlæg i det åbne land" er at sikre, at de anlæg mv., der er omfattet af kapitel 3, kan udføres under hensyn til beskyttelsen af det åbne land og de landskabelige værdier i overensstemmelse med lovens formål, jf. lovens § 1.

Også andre bestemmelser i naturbeskyttelsesloven har beskyttelse af de landskabelige værdier og det åbne land som en del af deres formål, f.eks. bestemmelserne i kapitel 2 om bygge- og beskyttelseslinjer, men de har også andre formål som at sikre bl.a. naturbeskyttelsesmæssige, rekreative og kulturhistoriske interesser.

Formålet med § 21 om friluftsreklamer eller reklameskiltning i det åbne land har siden de første naturfredningslove i 1917 og 1937 med forbud mod friluftsreklamer været at friholde det åbne land for reklameskilte, reklameflag og andre store og små reklamegenstande. Med 1969-loven blev det generelle forbud udvidet til også at omfattet propagandaskilte. Efterfølgende, navnlig lovændringen i 2018⁷, er der åbnet for en række muligheder for at opsætte reklameskiltning, men inden for rammerne af de landskabelige hensyn, som reglerne skal varetage.

⁵ Skiltning bruges i lovtæksten, hvor det har været muligt, for at beskrive, at skiltning både kan være traditionelle skilte men også bannere og flag mm.

⁶ Lovforslag L 168 (FT.2017-18)

⁷ Lov nr. 466 af 14. maj 2018

Mulighederne for opsætning af reklameskiltning i det åbne land fremgår af § 21, stk. 2, jf. stk. 3, som en række undtagelser fra forbuddet og er præciseret i reklamebekendtgørelsen⁸, se neden for. Bestemmelsen i § 21, stk. 2 omfatter både varig skiltning som f.eks. virksomhedsreklamer opsat i tilknytning til en virksomhed, og midlertidig skiltning, som f.eks. skiltning i lokalplanlagte men endnu ikke udbyggede erhvervsområder. Midlertidig skiltning kan også være kortvarig skiltning, f.eks. skiltning om sælsalg af frugt og grønt m.v. fra marken, lejlighedsskiltning til forskellige enkeltstående kortvarige arrangementer, f.eks. loppemarkeder og byfester og propagandasiltning som opsætning af valgplakater.

De nærmere regler om reklamesiltning efter § 21, stk. 2, fremgår af "reklamebekendtgørelsen" med krav til placering, størrelse, udformning, indhold og nedtagning af skiltning, herunder krav om en større eller mindre tilknytning til andre anlæg, f.eks. bebyggelse eller adgangsveje.

Før lovændringen i 2018 var det kun bestemmelserne om opsætning af mindre oplysningsskilte og om skiltning i lokalplanlagte erhvervsområder, der var udmøntet med nærmere regler i bekendtgørelsen samt tilladelsesordningen for idrætsanlæg i det åbne land.

Med lovændringen og udvidelsen af bestemmelsen i § 21, stk. 2, om undtagelser fra forbuddet, fik Miljø- og fødevareministeren bemyndigelse i § 21, stk. 6 til at fastsætte de nærmere regler om denne skiltning, bl.a. om varigheden af skiltningen og om størrelse, udformning og placering m.v.

Reglerne om reklamer i det åbne land udgøres derfor både af loven og af bekendtgørelsen, hvor de detaljerede regler om undtagelserne fra forbuddet i § 21, stk. 1, findes i bekendtgørelsen.

- Lov om naturbeskyttelse, jf. lov bekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019.
- Bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2018 om opsætning af skilte og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land.

Selvom § 21 med en enkelt undtagelse er et indispensabelt forbud, der skal forhindre reklame- og propagandasiltning i det åbne land, udgør bestemmelsen sammen med undtagelserne i § 21, stk. 2, og bekendtgørelsen samtidig rammerne for lovlig reklamesiltning, der sikrer, at landskabet påvirkes mindst muligt.

Kommunalbestyrelsen er tilsynsmyndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, og skal påse reglernes overholdelse, jf. herom nedenfor i afsnit 5.2. Vejdirektoratet er tilsynsmyndighed for reklamesiltning langs statsvejene, jf. § 20, stk. 2, i "reklamebekendtgørelsen".

2.2. Oversigtsskema

Skemaet nedenfor indeholder en oversigt over undtagelserne i § 21, stk. 2, fra forbuddet mod opsætning af reklame- og propagandasiltning i det åbne land, dvs. en oversigt over mulighederne for reklamesiltning.

Oversigten indeholder korte henvisninger til reglerne og disses indhold samt til bekendtgørelsen. De præcise regler skal ses i loven og bekendtgørelsen. **Bemærk at de generelle regler i bekendtgørelsens § 1 og § 2** gælder for al reklamesiltning, bortset fra virksomhedsreklamer efter § 21, stk. 2, nr. 1, og reklamer på idrætsanlæg, jf. § 21, stk. 5.

⁸ Miljø- og fødevareministeren er bemyndiget til at fastsætte de mere præcise regler om skiltningen (§ 21, stk. 6), dvs. om den skiltning, der er undtaget fra forbuddet, bl.a. om varigheden af skiltningen og om størrelse, udformning og placering m.v. Den gældende "reklamebekendtgørelse" er udstedt i 2018, jf. bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2020 om opsætning af skilte og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land.

Regler om reklameskiltning i det åbne land	
Varig skiltning	
1. Virksomhedsreklamer	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 1. Omhandler virksomhedsreklamer.
Krav	Umiddelbar tilknytning til virksomheden. Skiltningen må ikke virke dominerende i landskabet.
Bekendtgørelsen	Ingen regler.
2. Mindre oplysningsskilte	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 5. Omhandler mindre oplysningsskilte.
Krav	Krav til placering på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom (præciseret).
Bekendtgørelsen	§ 10 med præcise krav til placering ved indkørsel til egen ejendom, indhold og udformning.
3. Skiltning uden for byer for virksomheder i byen højst 30 meter fra bebyggelsesgrænsen	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 4. Omhandler skiltning lige uden for mindre byer, som oplyser om en lokal virksomhed inde i byen, f.eks. en købmand, en smedemester, et spisested eller et overnatningssted.
Krav	Gælder for mindre skilte. Gælder for byer*) med højst 3.000 indbyggere. Kan opsættes højst 30 meter fra byer, beregnet fra grænsen for den bymæssige bebyggelse. *) gælder for egentlige byer med relativt tætliggende huse, der er afgrænset mod det åbne land, og ikke mindre samlinger af mere eller mindre spredt bebyggelse.
Bekendtgørelsen	Bekendtgørelsen § 9. Krav til placering ved indfaldsveje (stk. 1), til tekst og udformning og placering i øvrigt (stk. 2) og til beregning af 30 m grænsen (stk. 3 og 4).
Midlertidig skiltning	
Indtil området er fuldt udbygget og ikke længere åbent land	
1. Lokalplanlagte erhvervsområder	

Loven	§ 21, stk. 2, nr. 2. Omhandler skiltning i et område, der i en lokalplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget.
Krav	Skiltning skal vedrøre virksomheder og salg af erhvervsgrunde i området.
Bekendtgørelsen	Bekendtgørelsen §§ 4-6. Skiltning for virksomheder i området: krav til skiltningens indhold og placering ved adgangsveje (§ 4, stk. 1) og udformning (§ 4, stk. 2). Skiltning om salg af erhvervsgrunde i området: krav til placering, indhold og størrelse (§ 5, stk. 1). Skiltning om igangværende byggearbejder: krav til udformning og placering (§ 5, stk. 2). Forbud mod skiltning rettet mod motorvej/motortrafikvej (§ 6).
2. Kommuneplanlagte områder- skiltning om salg af erhvervsgrunde og -udvikling	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 3. Omhandler salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i kommuneplanlagte (ikke lokalplanlagte) erhvervsområder.
Krav	Gælder for områder, der i en kommuneplan er udlagt som erhvervsområde.
Bekendtgørelsen	Bekendtgørelse: §§ 7 og 8. Krav til antal (§ 7, stk. 1) og placering og udformning (§ 7, stk. 2). Forbud mod skiltning rettet mod motorvej/motortrafikvej.
Kortvarig skiltning	
Salg af produkter fra marken i sæsonen	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 6. Omhandler skiltning om sæsonbetinget salg af frisk frugt og grøntsager, blomster samt juletræer og pyntegrønt dyrket på den pågældende ejendom.
Krav	Krav til størrelse (mindre skilte), opsættelsesperiode (i sæsonen), placering: på egen ejendom, ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej.
Bekendtgørelsen	Bekendtgørelse § 11. Skiltning i sæsonen om salg af frisk frugt og grøntsager, blomster samt juletræer og pyntegrønt Mulighed for skilte: Der kan opsættes 1) et mindre skilt ved salgsvogn eller -bod eller lignende på den ejendom, hvor produkterne er dyrket (stk. 1) og 2) endvidere et mindre skilt ved indkørslen til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej (stk. 2). Krav til størrelse (stk. 3) men ikke til reklametekst og udformning*) (dvs. anderledes end mindre oplysningsskilte). Forbud (stk. 4) mod at anbringe andre produkter eller genstande end bod eller salgsvogn. *) bortset fra § 1 og 2 i bekendtgørelsen.
Lejlighedsskiltning (1-3) - kortvarige enkeltstående arrangementer	
Loven	Al lejlighedsskiltning: § 21, stk. 3.

Bekendtgørelsen	<p>Generelt krav til arrangementers varighed, herunder tidspunkt for opsætning og nedtagning, medmindre andet er bestemt i bekendtgørelsen.</p> <p>§ 13. Definition af lejlighedsskiltning: skilte, bannere og lign., der opsættes i det åbne land med henblik på at reklamere for enkeltstående arrangementer af højst 1 uges varighed (stk. 1). Krav til tidspunkt for opsætning og nedtagning (stk. 2). Særligt om arrangementer, der gentages løbende (stk. 3).</p>
1. Lokale arrangementer i by eller det åbne land	
Loven	<p>§ 21, stk. 2, nr. 9. Omhandler lokale arrangementer, herunder loppemarkeder, lokale sportsarrangementer og byfester, der afholdes i en by eller i det åbne land, dvs. arrangementer, der primært er rettet mod beboerne i lokalområdet.</p>
Krav	Krav til placering ved indfaldsvej/veje til en by. Kan opsættes højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse, og højst 5 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes.
Bekendtgørelsen	<p>§ 14. Krav placering ved indfaldsveje, afstand fra byen og arrangementsstedet (stk. 1). Gælder også større byer end 3.000 indbyggere og beregning af 30 meter grænse (stk. 2). Krav til skiltnings udformning, indhold og placering, herunder afstand til kørebane og cykelsti (stk. 3). Særlige krav til store bannere (stk. 4).</p>
2. Små enkeltstående arrangementer på en ejendom "åben gård"	
Loven	<p>§ 21, stk. 2, nr. 10. Omhandler små, enkeltstående arrangementer på en konkret ejendom i det åbne land, herunder "åben gård" arrangementer.</p>
Krav	Krav til placering på den pågældende ejendom eller ved indkørsel til ejendommen (nærmere præciseret).
Bekendtgørelsen	<p>§ 15. Krav til placering på ejendommen, hvor arrangementet afholdes, eller ved indkørslen (præciseret) (stk. 1). Krav til indhold og udformning (uanset placering) og til størrelse ved placering ved indkørsel (stk. 2). Særlige krav til store bannere (stk. 3) og krav til nedtagning, idet opsætningsperioden er kortere end for øvrige lejlighedsskilte. (stk. 4).</p>
3. Større arrangementer	
Loven	<p>§ 21, stk. 2, nr. 11. Omhandler: Større arrangementer, herunder dyrskuer, omrejsende cirkus, koncerter eller musikfestivaler, der afholdes i det åbne land, dvs. arrangementer rettet mod en bredere kreds end beboerne i lokalområdet.</p>
Krav	<p>Krav til <u>lokal</u> placering: placering på stedet for arrangementet eller ved indkørsel til ejendommen (§ 21, stk. 2, nr. 11 a). Krav til <u>anden</u> placering: placering ved indfaldsvej/vejene til en by højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 30 km fra adressen, hvor arrangementet afholdes (§ 21, stk. 2, nr. 11 b).</p>

Bekendtgørelsen	<p>Bekendtgørelse: §§ 16 og 17.</p> <p>§ 17 om <u>lokal placering</u>. Krav: Kan placeres på arrangementsstedet eller ved indkørslen til ejendommen (er præciseret) (stk. 1). Krav til skiltningens udformning, indhold og placering, herunder afstand til kørebane og cykelsti (stk. 2). Gælder ikke skiltning ved bygninger og scener, der anvendes til arrangementet (stk. 2, nr. 3). Særlige krav til store bannere (stk. 3).</p> <p>§ 16 om <u>anden placering</u>: kan placeres ved <u>indfaldsveje</u> til en by. Krav til afstand til den bymæssige bebyggelse og arrangementsstedet (stk. 1), til skiltningens udformning, indhold og placering, herunder afstand til kørebane og cykelsti (stk. 2), og særlige krav til store bannere (stk. 3).</p>
Valgplakater og trafikpropaganda	
Valgplakater	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 8. Omhandler: Valgplakater, bannere og lign.
Krav	Krav: gælder for opsætning i forbindelse med visse valg, bl.a. folketingsvalg (præciseret).
Bekendtgørelsen	§ 12. Krav til den præcise opsætningsperiode, herunder om opsætning og nedtagning.
Trafikpropaganda	
Loven	§ 21, stk. 2, nr. 7. Omhandler: Skiltning i forbindelse med visse trafiksikkerhedskampagner.
Krav	Gælder for trafiksikkerhedskampagner, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik.
Bekendtgørelsen	Ingen særskilte regler (kun de generelle regler i § 1-2).
Generelle regler i bekendtgørelsen om reklameskiltning	
Bekendtgørelsen	<p>§ 1. Bekendtgørelsen gælder for skiltningen i § 21, stk. 2, nr. 2-11, dvs. al reklameskiltning, undtagen virksomhedsreklamer (stk. 2, nr. 1).</p> <p>§ 2. Skiltning må ikke belyses eller være retroreflekterende, bevægelig eller oplyst, f.eks. som digitale skærme.</p>

	Der må ikke anbringes produkter, genstande, flag eller lignende i reklame- eller propagandaøjemed i tilknytning til skiltningen, jf. dog § 11.
--	--

Reklamer på idrætsanlæg i det åbne land – tilladelsesordning	
Loven	§ 21, stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan tillade, at der anbringes reklamer på idrætsanlæg i det åbne land.
Bekendtgørelsen	§ 18. Tilladelsesordning for opsætning af reklamer på idrætsanlæg i det åbne land. Reklamer skal være beskedne. Krav til placering og størrelse (stk. 1). Lempeligere regler for afskærmede idrætsanlæg (stk. 2) og for midlertidig opsætning af reklamer i forbindelse med idrætsarrangementer (stk. 3).
Bekendtgørelsen	§ 19. Tilladelsesordning for sponsorreklamer på golfbaner (Stk. 1), krav til antal, udformning og placering mv. af sponsorreklamer (stk. 2 ff). Bekendtgørelsens bilag 1 indeholder krav til bundfarve på sponsorreklamer.

3. Reglernes indhold – de enkelte bestemmelser

3.1 Hovedreglen om forbud mod opsætning af friluftsreklamer i det åbne land (stk. 1)

Hovedreglen om friluftsreklamer fremgår af § 21, stk. 1, og er et forbud mod opsætning af **plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land.**

Skiltning om servicevejvisning og turistoplysningstavler, der opsættes af myndighederne i henhold til vej- og færdselslovgivningen, er ikke omfattet af forbuddet, jf. § 21, stk. 1.

Forbuddet omfatter heller ikke den skiltning mv., der er nævnt i § 21, stk. 2, som giver bl.a. erhvervsvirksomheder, turismevirksomheder og landbrug mulighed for at opsætte reklameskiltning i det åbne land inden for nærmere rammer.

Bestemmelsen gælder opsætning af reklameskiltning i det åbne land og ikke i bymæssig bebyggelse.

Forbuddet er ikke betinget af, om en reklameskiltning konkret virker skæmmende, og det gælder for enhver skiltning, der er opsat i reklame- eller propagandaøjemed, medmindre det er omfattet af undtagelserne i § 21, stk. 2. Bedømmelsen af, om der i det enkelte tilfælde er tale om skiltning i reklame/propagandaøjemed, og om der er tale om det åbne land, kræver en konkret vurdering. Miljø- og Fødevarerklagenævnets langvarige praksis kan bidrage til denne vurdering.

3.1.1. "Plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed".

Reklameforbuddet omfatter ikke kun skilte, men skal forstås bredt, som lovteksten afspejler. Ud over skilte er også andre genstande og indretninger omfattet som f.eks. bannere, flag, balloner, påmaling på bygninger, stationært placerede biler eller arbejdsmaskiner, bygninger, tage og bænke samt genstande som figurer eller andet, der kan vise det produkt eller ydelse, der reklameres for. Afgørende er, at de er opstillet i reklame- eller propagandaøjemed. Reklamebekendtgørelsen bruger i § 1 begrebet "skiltning" om de omfattede plakater, skilte og bannere mv.

Det har ikke betydning, om en opsat reklame virker dominerende eller er synlig over store afstande, jf. dog § 21, stk. 2, nr. 1 om virksomhedsreklamer. Forbuddet er absolut og gælder enhver reklame- eller propagandasiltning – stor som lille – der er opsat i det åbne land med de undtagelser, som fremgår af lovens § 21, stk. 2. Lovgivningens krav til skiltningens størrelse og udformning mv. sikrer dog, at skiltning påvirker det åbne land mindst muligt.

Der er i princippet ikke nogen bagatelgrænse for, om reklamesiltning er omfattet af § 21. Der er enkelte eksempler i klagenævnets praksis på sager om ganske små reklameskilte, som fandtes omfattet af forbuddet. Et eksempel er ejendomsmæglerens "til salg skilte", uanset skiltets begrænsede størrelse og midlertidige karakter".⁹

Et andet eksempel er nævnets afgørelse om, at små messingplader på 10 x 15 cm med indgraveret sponsornavn, der var opsat på bænke på en golfbane, var omfattet af forbuddet.¹⁰

Naturbeskyttelsesloven er ikke til hinder for, at varevogne, lastbiler og trailere m.v. med påsatte reklamer og virksomhedslogoer og -navne parkeres i det åbne land. Afgørende for, om anbringelsen af vognen er omfattet af reklameforbuddet i lovens § 21, stk. 1, er, om der er tale om en fast eller dog jævnligt tilbagevendende parkering, og at formålet med parkeringen det pågældende sted må antages at være i reklameøjemed.¹¹

Forbuddet mod friluftsklamer er absolut, det vil sige, at der ikke er mulighed for at meddele dispensation¹². Dog gælder særlige regler for idrætsanlæg i det åbne land, se afsnittet herom i denne

⁹ Naturklagenævnets afgørelse af 28. november 2008 (NKO nr. 477, januar 2009).

¹⁰ Sagen angik nogle små sponsorreklamer (messingplader), som var opsat på flere bænke på en golfbane. Amtet (daværende myndighed) fandt, at skiltene var af underordnet betydning og derfor ikke omfattet af forbuddet og derfor ikke krævede tilladelse efter reglerne i bekendtgørelsen om reklamer på idrætsanlæg. Nævnet fandt, at også skilte af beskeden størrelse og med en diskret udformning ikke er undtaget fra at kræve tilladelse, og at sponsorskilte på den pågældende golfbane – uanset deres beskudne format – betragtes som friluftsklamer i lovens forstand og derfor krævede tilladelse (hvad der ikke var muligt, da reklamer i efter bekendtgørelsen kun kan opsættes i umiddelbar tilknytning til klubhuse, større, faste tilskuertribuner og lignende). Nævnets afgørelse af 20. december 1996 og MAD 1996.1185 NKN. Muligheden for at opsætte mindre sponsorskilte på bænke blev senere muligt ved en ændring af reklamebekendtgørelsen (§ 4, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 568 af 15. juni 1999), jf. § 19, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2018.

¹¹ Der findes et par afgørelser om parkerede biler og maskiner mv., hvor nævnet fandt, at forbuddet mod klamer i det åbne land var overtrådt. (Naturklagenævnets afgørelse af 20. december 1999/NKO 223, december 2000 optagelse C.) Påskriften på bilens lad var tydeligt synligt for nordgående trafik på motorvejen. Bilen var som udgangspunkt fast parkeret på broen over motorvejen med en påskrift, der utvivlsomt skulle reklamere over for trafikanter på motorvejen for restauranten, der var beliggende ved afkørslen ca. 5 km længere fremme. Nævnet fandt, at formålet med at parkere netop dette sted var at reklamere for restauranten, og dette ville stride mod § 21.

I en dom fra 2002, U 2002 480 Ø fandt retten, at amtets påbud om fjernelse af en multispreder påført en virksomhedsreklame og opstillet langt fra ejendommen i en afstand af 10-15 m fra en motorvej i et åbent landskab havde hjemmel i § 21, stk. 1.

I en afgørelse i MAD 2001 1105 (Naturklagenævnets afgørelse af 26. september 2001/NKNO 245/2002 fandt nævnet, at producentlogoer malet på vindmøller ikke var omfattet af forbuddet, da reklameformålet var af underordnet betydning i forhold til funktionen og det samlede synsindtryk.

¹² Jf. dog § 21, stk. 4, hvorefter Miljø- og fødevareministeren i helt særlige tilfælde kan dispensere fra forbuddet i § 21, stk. 1, og fravige placeringskravet i § 21, stk. 2, nr. 4, med henblik på at give en virksomhed mulighed for at opsætte et mindre oplysningsskilt i 30 meter zonen omkring en anden mindre by, end hvor virksomheden er beliggende. Ministerens beføjelse er ikke delegeret.

vejledning. Det kan heller ikke tillægges betydning, om et reklameskilt er konkret skæmmende i området eller ikke er det, f.eks. fordi der i forvejen er skæmmende tekniske indretninger på stedet.

3.1.2. "Reklameøjemed" betyder, at skiltningen er opsat i kommercielt øjemed med henblik på at tiltrække f.eks. besøgende eller kunder eller gøre opmærksom på en bestemt virksomhed eller produkt mv.

Forbuddet omfatter ikke ren informationsskiltning af ikke kommerciel karakter, der finder sted i det åbne land. Det gælder f.eks. informationstavler, vejledningsskilte om natur- og landskabsforhold, fortidsminder, vandreture m.v. Det kan også være navnet på en gård og husnummer.

Den autoriserede skiltning om bl.a. geografisk vejvisning men også f.eks. turistvejvisning og turistoplysningstavler, der opsættes af de kompetente vej- og færdselsmyndigheder, har hidtil ikke været anset for omfattet af begrebet "i reklame- og propagandaøjemed".

Ved lovændringen i 2018 blev det præciseret i selve ordlyden af § 21, stk. 1, - ved indsættelse af et nyt § 21, stk. 1, 2. pkt. - at skiltning om servicevejvisning og turistoplysningstavler, der opsættes af myndighederne i henhold til vej- og færdselslovgivningen, ikke betragtes som skiltning opsat i reklame- eller propagandaøjemed.

Baggrunden for denne præcisering var også, at skiltning efter vejlovgivningen normalt opsættes ud fra trafikale og ikke kommercielle hensyn, dog med undtagelse af kommerciel servicevejvisning, som er brugerfinansieret. Den autoriserede skiltning indeholder i udgangspunktet ikke virksomhedsnavne, men der er dog mulighed herfor i visse tilfælde, hvis det ikke strider mod færdselens tarv.

Det vil altid være en konkret vurdering, om der konkret er tale om reklame. Et eksempel er en sag om fabrikantlogoer, der var opsat på vindmøller, hvor klagenævnet fandt, at reklameformålet i den konkrete sag var af underordnet betydning i forhold til funktionen og det samlede synsindtryk, og at det derfor ikke var opsat i strid med § 21. Afgørelsen angår den konkrete sag, og kan derfor ikke bruges i alle andre sager, f.eks. hvor bogstaverne er større eller mere dominerende.¹³

Et par eksempler på grænsetilfælde om der er tale om reklame er: Pyloner opsat i det åbne land med kommunens navn og logo til markering af kommunegrænsen var ikke automatisk omfattet af forbuddet, selvom nævnet fandt, at formålet med skiltningen dels var at informere de vejfarende om kommunegrænsen, dels at synliggøre og markere kommunen som en offentlig serviceinstitution, og at "markeringsformålet" i den konkrete sag ikke gjorde sig gældende i skiltets udformning ved siden af oplysningsformålet, da skiltene havde en forholdsvis beskeden størrelse og alene bar kommunens navn og byvåben.¹⁴

¹³ Se noten oven for (MAD 2001 1105 (Naturklagenævnets afgørelse af 26. september 2001/NKNO 245/2002).

¹⁴ NKNO 223/december 2000 (NKNO 223H) vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt 8 pyloner med kommunegrænsetavler, opstillet langs indfaldsvejene til en kommune, var omfattet af forbuddet i § 21. Naturklagenævnet udtalte blandt andet: "... at det " Af motiverne til bestemmelsen i den tidligere naturfredningslovs § 57, fremgår, at udtrykket propagandaskilte rækker ud over almindelig kommerciel reklame, idet bestemmelsen udtrykkeligt undtager trafikpropagandaskilte og valgplakater m.v. Anvendelsen af betegnelsen propagandaskilte giver derfor bestemmelsen en vidtrækkende betydning, men hvor det dog i alle tilfælde må dreje sig om skilte, der tilsigter at vække opmærksomhed." Et flertal på 6 medlemmer udtalte derefter bl.a.: "Formålet med den omhandlede skiltning er dels at informere de vejfarende om kommunegrænsen, dels at synliggøre og markere Herlev Kommune som en offentlig serviceinstitution. En sådan skiltning vil efter omstændighederne være omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 21. Samtidig må det også være muligt for en kommune at markere, hvor kommunegrænsen går, uden at en sådan skiltning automatisk er i strid med forbuddet mod friluftsklamer. Vurderingen af denne type skiltnings lovlighed afhænger navnlig af, hvor omfattende "markeringsformålet" gør sig gældende i skiltets udformning ved siden af oplysningsformålet. Flertallet finder ikke, at "markeringsformålet" i dette tilfælde gør sig således gældende, at skiltene er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 21. Der lægges herved navnlig vægt på, at skiltene har en forholdsvis beskeden størrelse og alene bærer kommunens navn og byvåben."

Skiltning i det åbne land kan være tilladt eller påkrævet efter anden lovgivning. Efter § 78 i momsloven¹⁵ og § 57 i momsbekendtgørelsen¹⁶ skal virksomheder, der udfører arbejde på byggepladser på privat grund skilte med virksomhedens navn og CVR-nummer (alternativt SE-nummer eller RUT-nummer), når der arbejdes på stedet.

Skilte opstillet efter momsbekendtgørelsen opstilles af hensyn til kontrol efter momslovgivningen. Skilte, som alene indeholder de påkrævede oplysninger, vil som udgangspunkt ikke være i strid med naturbeskyttelseslovens § 21, med mindre skiltningen har karakter som reklame for byggeriet og eksempelvis ikke er opstillet ved adgangen til byggepladsen. Hvis skiltet indeholder andet og mere end de disse oplysninger, kan skiltet udgøre reklame i strid med reglerne i naturbeskyttelseslovens § 21.

3.1.3. Propagandaøjemed betyder skiltning m.v., der indeholder en eller anden form for budskab, der tilsigter at vække opmærksomhed. Valgplakater og trafikpropagandaskilte, dvs. skiltning i forbindelse med trafiksikkerhedskampagner, er undtaget fra forbuddet.

Natur- og Miljøklagenævnet fandt i en konkret afgørelse, at nogle trækors og bannere, der var opsat på en mark for at gøre opmærksom på abortlovgivningen, var opsat i propagandaøjemed og dermed i strid med forbuddet.¹⁷ Det fremgår bl.a. af nævnets afgørelse i sagen, at "Som det fremgår af ovenstående har bestemmelsen om propagandaøjemed vidtrækkende betydning, der rækker ud over det rent agitatoriske, men hvor der dog må være tale om skiltning m.v., der indeholder en eller anden form for budskab, der tilsigter at vække opmærksomhed."

3.1.4. Det åbne land. Forbuddet mod reklameskiltning gælder i det åbne land og ikke i by og bymæssig bebyggelse. Klagenævnet har langvarig praksis for, hvordan dette skal forstås.

Nævnets praksis er, at i vurderingen af om et skilt er opsat i bymæssig bebyggelse eller åbent land, er det afgørende, om området opleves som en del af et byområde eller som en del af det åbne land. Det åbne land skal i den forbindelse forstås som alt andet end by og bymæssig bebyggelse, dvs. såvel åbne marker som skove og naturområder. Et område kan efter omstændighederne karakteriseres som åbent land, selv om det på flere sider er omgivet af bymæssig bebyggelse. Det gælder bl.a. grønne landskabskiler i større byområder. Kunstigt skabte landskabsarealer, som f.eks. grønne områder langs vejanlæg, kan uanset begrænset dybde karakteriseres som åbent land, såfremt området for de forbigående fremtræder som landskabs-/naturområde.

Arealets zonestatus efter planloven og vejskiltning E 55, tættere bebygget område, og H 45, stedtavler, har ikke betydning for, om skiltning er placeret i det åbne land. Det er dets umiddelbare fremtrædelsesform, der er afgørende. I tvivlstilfælde bør området karakteriseres som åbent land.

Naturklagenævnet fastlagde disse kriterier ved en afgørelse fra 1999 om reklamebærende buslæskure, dvs. læskure, der påsat reklamer, der løbende blev udskiftet, og som var basis for finansieringen af læskurene. Afgørelsen (og kriterierne i deres fulde udstrækning) er beskrevet i Naturklagenævnet Orienterer (NKO nr. 186/august 1999), se også MAD 1998.1521 og er stadig gældende og fremgår af nævnets afgørelser, hvor

¹⁵ Lovbekendtgørelse nr. 1021 af 26. september 2019 af lov om merværdiafgift (momsloven)

¹⁶ Bekendtgørelse nr. 808 af 30. juni 2015 om merværdiafgift (momsbekendtgørelsen)

¹⁷ Afgørelser om propaganda ses kun sjældent. I Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 12. marts 2014 henviste Natur- og Miljøklagenævnet til den kommenterede naturfredningslov fra 1973 side 349, hvorefter "at man gennem indføjelser af ordet propagandaskilte i bestemmelsen markerede, at ikke blot skiltning med økonomiske formål, men også med idémæssig baggrund er omfattet af forbuddet", og nævnet udtalte, "at ordet propaganda giver derfor bestemmelsen en meget lang vidtrækkende betydning, der rækker ud over det agitatoriske, men hvor det dog i alle tilfælde må dreje sig om skilte, der tilsigter at vække opmærksomhed.". Se også det samme i lovkommentaren fra 2009 (Jurist og Økonomforbundets forlag) v/Veit Koester, side 530

nævnet træffer afgørelse om forbuddet er gældende i den konkrete sag, dvs. om reklameskiltningen er anbragt i det åbne land.¹⁸

Derimod er reklameskilte, der er opsat i bymæssig bebyggelse, ikke omfattet af forbuddet, selvom de pga. deres størrelse og udformning (dominerende) kan opfattes som om, de er opsat i det åbne land. Dette fremgår bl.a. af Naturklagenævnets afgørelse fra 1999 (Naturklagenævnet Orienterer nr. 195 fra december 1999) om reklameskiltning på et vandtårn i Rødbyhavn placeret i bymæssig bebyggelse, men meget synlig fra det åbne land.

Spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om det åbne land, indgår hyppigt i klagenævnets afgørelser.

3.2 Reklameskiltning i det åbne land - undtagelserne fra forbuddet, jf. § 21, stk. 2

Der kan ikke dispenseres¹⁹ fra forbuddet mod skiltning i det åbne land, men en række undtagelser fra forbuddet muliggør skiltning inden for nærmere rammer. Undtagelserne fremgår af § 21, stk. 2, og gælder både varig skiltning som f.eks. virksomhedsreklamer opsat i tilknytning til en virksomhed og mindre oplysningsskilte, der opsættes ved indkørslen til en virksomhed, og skiltning af kortere varighed som f.eks. sælsalg af frugt og grønt fra marken og lejlighedsskiltning om lokale arrangementer i området og valgplakater.

Formålet med forbuddet mod reklameskilte og lignende i det åbne land er at beskytte de landskabelige værdier ved at friholde det åbne land for reklameskilte, reklameflag og andre store og små reklamegenstande i overensstemmelse med lovens formål²⁰. Formålet med undtagelserne fra forbuddet i § 21, stk. 2, er at give virksomheder mulighed for – inden for nærmere rammer – at reklamere for deres virksomhed eller oplyse om virksomheden.

Ved lovændringen i 2018 blev disse muligheder udvidet²¹, således at borgere, private virksomheder og offentlige myndigheder skulle have bedre muligheder for at opsætte skilte, der reklamerer for turistmål, lokale erhverv m.v. og kortvarige arrangementer i det åbne land. Formålet var at forbedre mulighederne for at tiltrække besøgende eller kunder og dermed understøtte mulighederne for vækst og udvikling i landdistrikterne.

Bestemmelsen i § 21, stk. 2, fastsætter rammerne for lovlig skiltning med forskellige krav til skiltningens størrelse, antal, udformning og placering mv. og bl.a. krav om tilknytning til bebyggelse og varighed mv. Reglerne skal sikre, at landskabet og det åbne land påvirkes mindst muligt i overensstemmelse med lovens formål.

De nærmere regler om undtagelserne fra reklameforbuddet i § 21, stk. 2, er fastsat ved bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2018 om opsætning af skilte og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land (reklamebekendtgørelsen).

¹⁸ Andre eksempler er en afgørelse (NKO nr. 186, august 1999) om, at et reklameskilt og en reklamebil, som var opstillet på et græsareal ved et lysreguleret kryds ved indkørslen til bymæssig bebyggelse, hvor nævnet med udgangspunkt i de fastlagte kriterier fandt, at området i og omkring det lysregulerede kryds fremtrådte som et grønt område, og at der var tale om reklamering i det åbne land. Endelig er der Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 20. august 2014 om travløbsarrangementer.

¹⁹ Jf. dog særreglen i § 21, stk. 4, om ministerens mulighed for at dispensere fra placeringskravet i helt særlige tilfælde om virksomheder i en by.

²⁰ Jf. naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2, hvorefter loven bl.a. særligt tilsigter at beskytte de landskabelige og kulturhistoriske værdier.

²¹ Lov nr. 466 af 14. maj 2018. Det følger af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at "Formålet med lovforslaget er at give borgere, private virksomheder og offentlige myndigheder bedre muligheder for at opsætte skilte, der reklamerer for turistmål, lokale erhverv m.v. og kortvarige arrangementer i det åbne land. Hermed forbedres mulighederne for at tiltrække besøgende eller kunder og dermed understøttes mulighederne for vækst og udvikling i landdistrikterne."

Bekendtgørelsen er udstedt med hjemmel i § 21, stk. 6, og indeholder de præcise krav til reklamer mv. i det åbne land. Det er ikke tilstrækkeligt alene at følge bestemmelserne i loven, idet denne alene sætter rammerne, mens de præcise regler fremgår af bekendtgørelsen.

Det bemærkes, at der både i lovteksten og generelt i teksten i det følgende anvendes terminologien ”skiltning”, uanset om der er tale om skilte i traditionel forstand eller bannere, flag og andet.

3.2.1 Generelle krav til reklameskiltning (reklamebekendtgørelsen)

Reklamebekendtgørelsen indeholder generelle krav til skiltning mv., og gælder for skiltning som nævnt i naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 2-11. Virksomhedsreklamer, der opsættes i overensstemmelse med § 21, stk. 2, nr. 1, er dog ikke omfattet. Efter bekendtgørelsens § 2 må skiltning ikke belyses eller være retroreflekterende, bevægelig eller oplyst, f.eks. som digitale skærme. Der må ikke anbringes produkter, genstande, flag eller lignende i reklame- eller propagandaøjemed i tilknytning til skiltningen, idet der dog gælder en undtagelse for sæsonbetinget salg af frisk frugt og grønt m.v. fra marken, hvor der kan opstilles et skilt ved en salgsvogn eller -bod. Tilladelsesordningen om reklamer på idrætsanlæg er heller ikke omfattet heraf.

De fælles krav fremgår af kapitel 1 i reklamebekendtgørelsen.²²

3.2.2 Varig reklameskiltning

Forbuddet i § 21 gælder for al reklameskiltning i det åbne land, uanset om skiltningen er anbragt for kort eller lang tid eller er stor eller lille, medmindre den er undtaget efter § 21, stk. 2.

Reklameskiltning har traditionelt været skiltning, hvor virksomheder anbringer et skilt, bogstaver eller lignende på virksomhedens bygninger eller i umiddelbar tilknytning hertil – en ”virksomhedsreklame” -, der oplyser om virksomhedens navn, produkter eller andet. Skiltning kan også være et ”mindre oplysningsskilt”, som kan opsættes ”på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej”, dvs. også selvom der er nogen afstand mellem skilt og virksomhedens bygninger.²³

Skiltningen har i disse tilfælde været permanent eller varig, dvs. så længe virksomheden eksisterede på det pågældende sted, med henblik på at gøre forbipasserende opmærksomme på virksomheden.

Derimod har det ikke været lovligt at anbringe reklameskiltning for f.eks. et loppemarked eller en koncert i det åbne land, selvom skiltningen kun var kortvarig. Med lovændringen i 2018 blev der indført en række nye muligheder for korterevarende skiltning, jf. neden for i afsnit 3.3.

Varig reklameskiltning kan være virksomhedsreklamer (§ 21, stk. 2, nr. 1), mindre oplysningsskilte (§ 21, stk. 2, nr. 5) eller skiltning opsat højst 30 m fra visse mindre byer, som oplyser om lokale virksomheder i byen (§ 21, stk. 2, nr. 4), se nærmere afsnittene neden for herom.

3.2.2.1 Virksomhedsreklamer, § 21, stk. 2, nr. 1

§ 21, stk. 2, nr. 1. Forbuddet i stk. 1 omfatter ikke virksomhedsreklamer, som opsættes i umiddelbar tilknytning til virksomheden, når de ikke virker dominerende i landskabet.

²² Bekendtgørelse nr. 817 af 20. juni 2018

²³ Denne mulighed blev indsat i loven med naturbeskyttelsesloven fra 1992

Virksomhedsreklamer, § 21, stk. 2, nr. 1, er reklamer, som opsættes i umiddelbar tilknytning til en virksomhed, når de ikke virker dominerende i landskabet.

Hensynet til landskabet sikres ved kravet om tilknytning mellem skiltning og virksomhed, således at der ikke kan opstilles skiltning frit i landskabet.

Landskabshensynet sikres også gennem kravet om, at skiltningen ikke må virke dominerende. Denne formulering har været gældende fra naturbeskyttelsesloven fra 1992, hvor skiltningen desuden ikke måtte være synlig over store afstande.

Med lovændringen i 2018 blev kravet om, at virksomhedsreklamer ikke må være synlige over store afstande ophævet, mens kravet om, at de ikke må virke dominerende i landskabet, blev videreført.

Baggrunden for ændringen var, at alle reklameskilte har til formål at være synlige for den forbigående på kortere eller længere afstande, og kravet derfor i et vist omfang var upræcist. Ændringen skulle derfor - ud over forenkling - give øget mulighed for virksomheder for at kunne udforme skilte uden en vurdering af, hvor langt væk et skilt vil kunne ses.

Kravet om, at virksomhedsreklamer ikke må virke dominerende, blev derfor opretholdt med henblik på fortsat at sikre beskyttelsen af landskabet. Kravet sikrer, at der eksempelvis ikke anvendes en sådan belysning, farve, bevægelse eller blink og andre lyseffekter, der kan skæmme landskabet det pågældende sted og i øvrigt være til fare for trafikikkerheden og til gene for de omboende.

Om en virksomhedsreklame er "dominerende" er en konkret vurdering og afhænger bl.a. af virksomhedsbygningernes størrelse, omgivelsernes karakter og af reklamens størrelse, udformning, højde over terræn, farver, bevægelighed og lysvirkning. Et skilt kan være dominerende, hvis det er uforholdsmæssigt stort i forhold til bygningerne²⁴. Eksempelvis kan lysskærme ("tv-skærme") forstyrre opmærksomheden betydeligt og virke dominerende i landskabet.²⁵

Ved en "**virksomhed**" forstås en erhvervmæssig aktivitet drevet fra det pågældende sted. Det betyder, at der kan reklameres for f.eks. håndværk, fabrikation, stalddørssalg og værelsesudlejning knyttet til ejendommen. Derimod betragtes reklame for salg eller udlejning af grunde eller bygninger ikke som tilladt, medmindre selve salgs- eller udlejningsvirksomheden drives fra den pågældende ejendom. Ved virksomhedsreklamer forstås kun reklamer for produkter eller andre ydelser, som produceres på eller forhandles fra den pågældende virksomhed.

Ved »**umiddelbar tilknytning til virksomheden**« skal som hidtil forstås, at reklamen indgår i den helhed, der omfattes af beboelsesbygninger, driftsbygninger, gårdsplads, P-plads o. lign.²⁶

Eksempelvis må reklamer knyttet til arealkrævende virksomheder såsom landbrug, forsøgsvirksomhed, gartnerier, planteskoler, skovbrug o. lign. kun opsættes i tilknytning til driftsbygninger, kontorbygninger og lign. og ikke på f.eks. marker eller i skovbryn.

²⁴ Et eksempel på en afgørelse om en konkret virksomhedsreklame virkede dominerende er Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 27. maj 2011 om reklamer på højlagere (drevet af flere firmaer), hvor nævnet fandt, at bygningen på grund af sin størrelse og ensartede grå flader i sig selv virkede meget markant og dominerende i landskabet og synlig over store afstande, at skiltene **ikke**, navnlig på grund af deres - i forhold til bygningen - begrænsede størrelse virkede særlig dominerende. Dvs. en konkret vurdering, der faldt ud til, at skiltningen konkret ikke virkede dominerende.

²⁵ Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 16. februar 2012 vedrørte opsætning af en 18 m² LED-skærm, der skulle være tændt døgnet rundt, hvilket de fleste steder i det åbne land må antages at ville virke meget dominerende. Natur- og Miljøklagenævnet fandt, at skærmen ville virke dominerende i det åbne land og derfor ikke var omfattet af undtagelsen fra lovens forbud for så vidt angår virksomhedsreklamer i § 21, stk. 2, nr. 1.

²⁶ se f.eks. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 27. august 2013 i en sag om reklameskilte i Gribskov Kommune, Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 14. december 2015 i en sag om et skilt i Samsø Kommune og Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 30. marts 2016 i sag om et skilt i Faxe Kommune.

Det er ikke afgørende om der er tale om en permanent virksomhed, men f.eks. også en kaffevogn, som kommunen havde meddelt landzonetilladelse til periodevis opstilling af.²⁷

Lejlighedsskiltning, som nævnt i stk. 2, nr. 9-11, betragtes ikke som virksomhedsreklame omfattet af stk. 2, nr. 1, og er alene mulig efter de særlige bestemmelser herfor.

Opstilling af reklamepyloner ved motorvejsserviceanlæg har givet anledning til flere sager i klagenævnet, fsva. spørgsmålet om "dominerende" og om "umiddelbar tilknytning", fordi reklamepylonerne ofte er høje og placeret ved motorvejsafkørslen, dvs. med nogen afstand til bygningerne. I et par afgørelser har nævnet fundet, at reklamepyloner ved serviceanlæg på motorveje måtte betragtes som en integreret del af anlægget og dermed lovlige, selvom de stod i nogen afstand fra serviceanlægget.²⁸

Der gælder ikke særlige krav i øvrigt ud over førnævnte krav m.h.t. virksomhedsreklamers udformning og lignende, som det ellers er tilfældet for andre skilte, herunder for de mindre oplysningsskilte jf. § 21, stk. 2, nr. 5.

3.2.2.2 Mindre oplysningsskilte, § 21, stk. 2, nr. 5.

§ 21, stk. 2, nr. 5 Forbuddet i stk. 1 omfatter ikke mindre oplysningsskilte vedrørende næringsdrift eller virksomhed, når skiltet opsættes på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej,

Før 1992 var det kun muligt at opsætte reklamer i form af virksomhedsreklamer i det åbne land, dvs. i umiddelbar tilknytning til virksomheden. Med naturbeskyttelsesloven fra 1992 blev det også muligt at opsætte mindre oplysningsskilte, der oplyser om næringsdrift eller virksomhed på ejendommen, selvom der kunne være nogen afstand mellem virksomhed og skilt²⁹. Det var forudsat, at det skulle være beskedne skilte alene med oplysning om virksomhedens beliggenhed, dvs. ikke anden reklame. Bestemmelsen skulle først have virkning, når ministeren havde fastsat nærmere regler om skiltningen³⁰.

Med loven var det forudsat, at den kommende bekendtgørelse skulle indeholde krav om, at skiltene kun kan opsættes i forbindelse med veje og indkørsler. Dette har siden fremgået af reklamebekendtgørelsen.

Loven fra 2018 viderefører denne undtagelse.

²⁷ Se nævnets afgørelse i en sag om Vejdirektoratets afgørelse om skiltning om gårdsalg (Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 27. februar 2013 - NMK-513-00022). Fsva skiltning ved en kaffevogn udtalte nævnet bl.a., at "Efter Natur- og Miljøklagenævnets opfattelse omfatter virksomheden ikke kun de permanente bygninger på ejendommen, men også den kaffevogn, som Guldborgsund Kommune har meddelt landzonetilladelse til periodevis opstilling af. Det store skilt, som på afgørelsestidspunktet var placeret ca. 10 meter fra kaffevognen, må derfor anses for at være placeret i umiddelbar tilknytning til virksomheden." Derimod fandt nævnet, at skiltet virkede dominerende i landskabet og var synligt over store afstande (det sidste var omfattet af forbuddet efter dagældende lovgivning) og derfor ikke omfattet af undtagelserne fra § 21, stk. 1.

²⁸ F.eks. NKNO 223 A (Afgørelse af 25. oktober 1999) hvor nævnet fandt, at opstilling af 10 m høje reklamepyloner ved serviceanlæg med reklamer for hhv. benzintank og cafeteria placeret ca. 60 m fra serviceanlæggene fremtrådte som en integreret del af et samlet, lovligt og nødvendigt anlæg knyttet til motorvejen. Spørgsmålet om "synlighed over store afstande", som var kriterium i loven dengang, indgik i afgørelsen. I NKNO 223B (afgørelse af 26. juni 2000) fandt nævnet, at forhøjelse fra 8,5 til 10,5 m af en skiltepylon ved et serviceanlæg ved en motorvejstilslutning og flytning af pylonen tættere ind mod vejen var i strid med § 21, idet reklamepylonen herefter ikke ville fremtræde som en integreret del af motorvejsanlægget.

²⁹ § 21, stk. 2, nr. 5, "mindre oplysningsskilte opsat på egen ejendom efter nærmere regler fastsat af miljøministeren".

³⁰ Det fremgik af lovforslaget, at bestemmelsen skulle muliggøre, at der "på egen ejendom i begrænset omfang kan opsættes beskedne skilte, der udelukkende tjener som oplysning om beliggenheden af en næringsdrift, selvom der er nogen afstand mellem skilt og virksomhed. Bestemmelsen får først virkning, når ministeren har fastsat nærmere regler. Reglerne forudsættes at indeholde bestemmelser om, at skiltene kun kan opsættes i tilknytning til veje og indkørsler. Der forudsættes endvidere fastsat enkle, administrerbare regler for skiltenes størrelse og øvrige udformning m.v."

Bekendtgørelsen: om mindre oplysningsskilte

Bekendtgørelsen indeholder nærmere regler om mindre oplysningsskilte, jf. § 10. Det fremgår bl.a., at virksomheder må opsætte et mindre oplysningsskilt vedrørende næringsdrift eller virksomhed **ved indkørslen til egen ejendom** fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej, og hvis ejendommen har vejadgang fra en lukket, privat fællesvej, anses udmundingen af den private fællesvej i anden vej også som indkørsel til egen ejendom.

Et mindre oplysningsskilt må udelukkende oplyse om den næringsdrivendes, henholdsvis virksomhedens navn, logo, adresse og art eller produktion og skal opfylde en række krav om skiltets størrelse, form, højde og udformning. Skiltet må ikke indeholde yderligere reklame, f.eks. anprisninger om virksomheden.

En sædvanlig markering af gårdes navne på f.eks. sten eller træplader i tilknytning til indkørslen er ligeledes ikke omfattet af bekendtgørelsen.

3.2.2.3 Reklameskiltning uden for små byer, § 21, stk. 2, nr. 4

§ 21, stk. 2, nr. 4. Forbuddet i stk. 1, omfatter ikke mindre skilte, der opsættes højst 30 m fra byer, herunder landsbyer, med højst 3.000 indbyggere beregnet fra grænsen for den bymæssige bebyggelse, og som oplyser om lokale virksomheder i byen,

Bestemmelsen giver mulighed for at opsætte mindre skilte lige uden for små eller mindre byer, som oplyser om virksomheder, der ligger inde i byen. Bestemmelsen giver ikke mulighed for at reklamere for virksomheder, der ligger uden for byen eller i andre byer.

Skilte kan opsættes højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og må oplyse om en virksomhed i byen, f.eks. en købmand, et supermarked, et spisested, en smedemester eller et overnatningssted.

Muligheden for at opsætte skilte i 30 meter zonen har til formål på den ene side at give lokale virksomheder i mindre byer mulighed for at med et skilt uden for byen at gøre opmærksom på deres eksistens og på den anden side at sikre, at skilte ikke opsættes spredt i det åbne land, men tilknyttes bymæssig bebyggelse.

Skiltning efter bestemmelsen er forbeholdt virksomheder i mindre byer på højst 3.000 indbyggere, idet det vurderes, at lokale virksomheder i forhold til turister og øvrige trafikanter i området kan have et særligt behov for ved indfaldsvejen til byen at kunne gøre opmærksom på virksomhedens placering i byen, og hvor afstanden mellem skilt og virksomhed ikke bliver for stor og derfor ikke tilgodeser formålet med skiltningen.

Bestemmelsen giver alene mulighed for at opsætte "mindre" skilte og ikke f.eks. store bill-boards og lystavler og reklamegenstande.

Den private ejendomsret skal respekteres. Det er kun muligt at opsætte private skilte på privat og offentlig ejendom, hvis den pågældende virksomhed, arrangør eller forening m.v. har rådighed over ejendommen enten som ejer eller efter aftale med ejeren. Anden lovgivning skal respekteres, bl.a. vejlovens §§ 80-81, hvorefter det kræver vejmyndighedens tilladelse til varigt eller midlertidigt at anbringe bl.a. skilte, reklamer el.lign.³¹ på det offentlige vejareal.

³¹ Lov om offentlige veje, lov nr. 1520 af 27. december 2014

Undtagelser i helt særlige tilfælde

§ 21, stk. 4. Miljø- og fødevareministeren kan i helt særlige tilfælde dispensere fra forbuddet i stk. 1 til en virksomheds opsætning af et mindre oplysningsskilt ved en nærliggende by, hvor virksomheden ikke er beliggende, hvis helt særlige tilkørselsforhold eller andre særlige geografiske forhold fratager virksomheden muligheden for at opsætte et skilt i overensstemmelse med stk. 2, nr. 4.

Bestemmelsen i § 21, stk. 4, giver miljø- og fødevareministeren hjemmel til i helt særlige tilfælde at dispensere fra forbuddet mod at opsætte reklamer i det åbne land med henblik på, at en virksomhed kan opsætte et mindre oplysningsskilt i 30 meter zonen omkring en anden nærliggende by, end den by, hvor virksomheden ligger. Der kan f.eks. være tale om tilfælde, hvor helt særlige tilkørselsforhold eller andre særlige geografiske forhold fratager virksomheden muligheden for at opsætte et skilt i overensstemmelse med stk. 2, nr. 4, f.eks. hvis der etableres en omfartsvej om byen, der ændrer den hidtidige færdsel gennem byen.

Det er en forudsætning, at virksomheden har rådighed over den ejendom, hvor skiltningen skal placeres.

Da muligheden kun kan finde anvendelse helt ekstraordinært, er kompetencen til at meddele tilladelse henlagt til miljø- og fødevareministeren og ikke til kommunalbestyrelsen. Beføjelsen er ikke delegeret til Miljøstyrelsen.

Bekendtgørelsen: om reklameskiltning uden for små byer

Kravene til placering og udformning af skilte fremgår af bekendtgørelsens § 9 og sikrer, at lokale virksomheder i mindre byer med skiltning skal kunne gøre opmærksom på sin placering i byen men med krav til placering og udformning af skilte, der sikrer hensyn til landskabet.

Efter bestemmelsen kan en næringsdrivende eller virksomhed i mindre byer på højst 3.000 indbyggere opsætte et mindre skilt ved hver indfaldsvej til byen og højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse. Der er fastsat krav til skiltens udformning og tekst og bl.a. afstand til vejbanen.

Hvor den bymæssige bebyggelse afsluttes med f.eks. hæk eller hegn knyttet til den bymæssige bebyggelse, udmåles 30 meter grænsen fra ydersiden af hækken eller hegnet mod det åbne land. Hvor den bymæssige bebyggelse ikke afgrænses af hæk eller hegn, beregnes afstanden fra den yderste bebyggelse i den bymæssige bebyggelse mod det åbne land, jf. stk. 3.

Bestemmelsen begrænser for disse byers vedkommende behovet for at foretage den til tider vanskelige vurdering af, om der konkret er tale om det åbne land eller bymæssig bebyggelse. Man skal være opmærksom på, at 30 meter grænsen gælder kun for den skiltning for virksomheder i byen, som fremgår af bestemmelsen. For anden reklameskiltning gælder forbuddet i hele det åbne land, dvs. også i 30 meter zonen.

Mindre samlinger af mere eller mindre spredt bebyggelse i det åbne land betragtes ikke som bymæssig bebyggelse, jf. stk. 4. Der skal være tale om en egentlig by med relativt tætliggende huse, der er afgrænset mod det åbne land.

Hvor der er tale om bebyggelse i det åbne land, vil virksomheder have mulighed for at skilte efter reglerne i § 21, stk. 2, nr. 1, om virksomhedsreklamer, der opsættes i umiddelbar tilknytning til virksomheden, og nr. 5, om mindre oplysningsskilte, der opsættes på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej.

3.2.3 Midlertidig reklameskiltning

Midlertidig eller helt kortvarig skiltning var og er fortsat omfattet af forbuddet i § 21, stk. 1. Med lovændringen i 2018 blev det med nye bestemmelser om midlertidig reklameskiltning muligt i nærmere bestemte situationer at opsætte midlertidig eller helt kortvarig reklameskiltning ("lejlighedsskiltning") i det åbne land.

Skiltning i lokalplanlagte men endnu ikke udbyggede erhvervsområder, der oplyser om virksomheders beliggenhed og om salg af erhvervsgrunde mv., og opsætning af valgplakater og godkendt trafikpropaganda var dog også muligt før 2018.

De nye regler fra 2018 om midlertidig skiltning gælder for lejlighedsskiltning med henblik på at understøtte de mange lokale arrangementer i byer og på landet, skiltning om salg af frugt og grønt fra marken i sæsonen, og skiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i kommuneplanlagte men endnu ikke udbyggede erhvervsområder.

Både loven og reklamebekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der skal sikre, at skilte ikke opsættes spredt i hele det åbne land, men tilknyttes bymæssig bebyggelse eller i nogle tilfælde f.eks. en indkørsel.

3.2.3.1 Skiltning i ikke udbyggede erhvervsområder

Reglerne om skiltning i lokalplanlagte erhvervsområder og i kommuneplanlagte fremtidige erhvervsområder giver mulighed for skiltning på et tidspunkt, hvor områderne endnu ikke er udbygget og fortsat har karakter af åbent land. Når skiltningen er midlertidig skyldes det, at områderne inden for kortere eller længere tid vil blive udbygget og vil dermed ikke længere være åbent land. Når et område ikke længere er åbent land men bymæssig bebyggelse, gælder forbuddet i § 21, stk. 1, ikke inden for den bymæssige bebyggelse.

Bestemmelsen i § 21, stk. 2, nr. 2, om reklameskiltning i lokalplanlagte erhvervsområder blev indsat i loven i 2004³². Bestemmelsen skulle give en videre mulighed for at skilte i erhvervsområder, der var udlagt ved lokalplan, men hvor området endnu ikke var udbygget og dermed fortsat åbent land.

Baggrunden for at afvige fra forbuddet var, at et lokalplanlagt erhvervsområde under alle omstændigheder ville udvikle sig til bymæssig bebyggelse i takt med, at det blev udbygget. Erhvervsområder kan udvikle sig hurtigere eller langsommere, og det kan i nogen tilfælde tage mange år.

Endvidere havde forbuddet i § 21, stk. 1, vist sig uhensigtsmæssigt i de erhvervsområder, hvor der ved lokalplan var truffet beslutning om, at området skulle bebygges, men hvor de første byggerier endnu ikke havde frataget området karakteren af åbent land.

Bestemmelsen i § 21, stk. 2, nr. 3, om skiltning om salg af erhvervsgrunde mv. i fremtidige (kommuneplanlagte) erhvervsområder udbygger denne mulighed og giver mulighed for på et meget tidligt tidspunkt, dvs. før der er lokalplanlagt og byggeriet påbegyndt, at opsætte et eller flere skilte om salg af fremtidige erhvervsgrunde og erhvervsudvikling.

3.2.3.1.1 Reklameskiltning i lokalplanlagte erhvervsområder, § 21, stk. 2, nr. 2

³² lov nr. 454 af 9. juni 2004.

§ 21, stk. 2, nr. 2; Forbuddet i stk. 1, gælder ikke skiltning om virksomheder og om salg af erhvervsgrunde, der opsættes i et område, der i en lokalplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget,

Bestemmelsen giver mulighed for, at der inden for lokalplanlagte erhvervsområder i det åbne land kan opsættes skilte om salg af erhvervsgrunde og om virksomheders beliggenhed, selvom skiltet ikke opsættes lige ved virksomheden, dvs. umiddelbart ved bygningerne, som det ellers kræves for virksomhedsreklamer efter § 21, stk. 2, nr. 1.

Det betyder, at det er muligt at opsætte reklameskiltning i et område, hvor der ved lokalplan er truffet beslutning om, at området skal bebygges, men hvor de første byggerier endnu ikke fratager området karakteren af åbent land. De nærmere regler er fastsat i bekendtgørelsens § 3-6.

Bekendtgørelsen: om reklameskiltning i lokalplanlagte erhvervsområder

Bekendtgørelsens §§ 3-6 indeholder de nærmere regler om skiltning i lokalplanlagte erhvervsområder, der giver nuværende og kommende erhvervsvirksomheder mulighed for reklameskiltning, selvom området fortsat helt eller delvis har karakter af åbent land.

Virksomheder i området må opsætte skilte, der oplyser om de enkelte virksomheders beliggenhed, hvor skilte må opsættes og deres størrelse, udformning og indhold. Reglerne er som de øvrige regler i bekendtgørelsen udformet under hensyn til en afvejning af virksomhedernes behov for skiltning og hensynet til landskabet.

Også kommende virksomheder har mulighed for skiltning om salg af erhvervsgrunde inden for det lokalplanlagte område med et skilt på den enkelte grund med oplysning om salg af den pågældende grund eller andre erhvervsgrunde i området. Hvor der foregår byggearbejder med henblik på opførelse af en virksomhed, må der ved skiltning oplyses om byggeriet og den kommende virksomhed.

Skilte må ikke opsættes på støjvolde og lignende eller langs motorveje og motortrafikveje, hvor der ikke er bymæssig bebyggelse, og skiltene må ikke være vendt eller henvendt mod motorvej eller motortrafikvej.

3.2.3.1.2 Reklameskiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i kommende (kommuneplanlagte) erhvervsområder, § 21, stk. 2, nr. 3,

§ 21, stk. 2, nr. 3: Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for) skiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling, der opsættes i et område, der i en kommuneplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget,

Bestemmelsen i stk. 2, nr. 3, giver mulighed for skiltning, der oplyser om eller reklamerer for kommende erhvervsområder i det åbne land. Hvor bestemmelsen i § 21, stk. 2, nr. 2, vedrører lokalplanlagte erhvervsområder, dvs. områder, hvor den præcise planlægning efter planloven er på plads, og virksomhederne kan gå i gang med bebyggelse, omhandler bestemmelsen i stk. 2, nr. 3, et tidligere tidspunkt i processen, hvor der endnu ikke er lokalplanlagt, men hvor området i en kommuneplan – og endnu ikke i en lokalplan – er udlagt som erhvervsområde.

Skiltningen kan opsættes i et område, der i en kommuneplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget. Som for de øvrige undtagelser fra forbuddet i § 21, stk. 1, gælder der nærmere regler i bekendtgørelsen om mulighederne for skiltning.

Bestemmelsen giver mulighed for, at kommunalbestyrelsen eller ejeren af en ejendom på et tidligt tidspunkt kan opsætte et eller flere skilte for salg af fremtidige erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i et område, der i en kommuneplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området endnu ikke er udbygget og dermed åbent land.

Bestemmelsen giver ikke mulighed for opsætning af reklameskilte for specifikke, kommende virksomheder i området eller de byggefirmaer mv., der skal stå for udførelsen af byggeri og andet i området³³.

Formålet med bestemmelsen er, at de forbipasserendes opmærksomhed i videre omfang vil kunne henledes på den fremtidige erhvervsudvikling i den pågældende kommune og de muligheder, der måtte være for erhvervelse af en erhvervsgrund og for, at en virksomhed vil kunne placere sig i den pågældende kommune.

Erhvervsområder, der er udlagt i en kommuneplan, kan være meget store. For at begrænse antallet af reklameskilte og minimere den landskabelige påvirkning af sådanne skilte er der fastsat nærmere regler i bekendtgørelsen om placering og udformning af skiltningen.

Bekendtgørelsen: om reklameskiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i kommende (kommuneplanlagte) erhvervsområder

Bekendtgørelsens § 7 og § 8 indeholder de nærmere regler om skiltning i kommuneplanlagte erhvervsområder, der endnu ikke er lokalplanlagt.

Efter bekendtgørelsen er det muligt at opsætte i alt op til tre skilte om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling i området, uanset at området endnu ikke er udbygget og fortsat helt eller delvis har karakter af åbent land. Der må ikke på en ejendom tillige opsættes et skilt i overensstemmelse med § 5, stk. 1, uanset om betingelserne herfor er opfyldt. Det er et valg.

Skilte om salg af erhvervsgrunde i kommuneplanlagte erhvervsområder efter § 21, stk. 2, nr. 3, skal opsættes så tæt som muligt på eksisterende bymæssig bebyggelse, mindst 1,5 m fra kørebane kant eller cykelsti (§ 7), og der er fastsat nærmere regler om skiltningens udformning og størrelse mv. Ligesom for de lokalplanlagte erhvervsområder må skiltning ikke opsættes på støjvolde og lignende eller langs motorveje og motortrafikveje, hvor der ikke er bymæssig bebyggelse, og skiltene må ikke være vendt eller henvendt mod motorvej eller motortrafikvej.

3.2.4 Kortvarig reklameskiltning

Med lovændringen blev der nye muligheder for midlertidig skiltning, herunder helt kortvarig skiltning i form af sæsonskiltning for salg af frisk frugt og grønt mv. fra marken (§ 21, stk. 2, nr. 6) og af "lejlighedsskiltning" for enkeltstående arrangementer af kort varighed (§ 21, stk. 2, nr. 9-11).

Skiltning om salg af frisk frugt og grønt mv. fra marken eller f.eks. juletræer har været udbredt, ofte med små - ofte hjemmelavede - skilte som f.eks. "jordbær til salg".

Ligeledes har skiltning om eksempelvis byfester med diverse arrangementer og boder, om større og mindre loppemarkeder, nogle steder med faste mellemrum f.eks. et par gange om året, tivolier og lignende, været relativt udbredt, selvom det ikke har været tilladt. I mange tilfælde har skiltningen bestået af bannere over

³³ Dette følger af lovforslagets bemærkninger til bestemmelsen.

vejen eller i rundkørsler, og skiltning har været opsat på vejarealet³⁴ og ikke på arrangørernes egen ejendom.

Skiltningen i form af virksomhedsreklamer (§ 21, stk. 2, nr. 1) eller ”mindre oplysningsskilte (§ 21, stk. 2, nr. 5) har i reglen ikke kunnet dække ønskerne om reklame fra marken, og skiltningen har i de fleste tilfælde været ulovlig - også selvom den har været kortvarig.

Med § 21, stk. 2, nr. 6, og 9-11 er det nu muligt i en lang række tilfælde at opsætte sæsonalgsskilte eller lejlighedsskilte.

3.2.4.1 Sæsonbetinget salg af frisk frugt og grønt m.v., § 21, stk. 2, nr. 6

§ 21, stk. 2, nr. 6: Forbuddet i stk. 1, gælder ikke for mindre skilte om sæsonbetinget salg af frisk frugt, grøntsager, blomster, juletræer og pyntegrønt dyrket på den pågældende ejendom, der i sæsonen opsættes på egen ejendom, ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej,

Der kan opsættes skiltning i sæsonen om salg af frisk frugt og grøntsager, blomster og juletræer og pyntegrønt m.v., der er dyrket på den pågældende ejendom. Skiltningen kan opsættes i sæsonen for den pågældende afgrøde og reklamere for salg af frisk frugt og grønt dyrket på ejendommen.

Skiltning skal placeres på egen ejendom, ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej, jf. stk. 2, nr. 6. Skiltningen skal opsættes i tilknytning til de nævnte veje eller indkørsler, og der er ikke mulighed for at opsætte reklameskilte om andre produkter eller varer, jf. neden for om bekendtgørelsen.

Bestemmelsen i § 21, stk. 2, nr. 6, vedrører skilte, der opsættes relativt kortvarigt, dvs. i sæsonen, og omfatter ikke egentlige permanente udsalg fra gårdbutikker, gallerier, keramikere, glaspustere og lignende. Skiltning til disse erhvervsdrivende må ske efter de øvrige undtagelser fra forbuddet i lovens § 21, hvis dette er muligt, dvs. reglerne i stk. 2, nr. 1 og 5 om virksomhedsreklamer eller mindre oplysningsskilte, eller – i det omfang lov om offentlige veje indeholder muligheder for skiltning om kommerciel servicevejvisning m.v., der opsættes af myndighederne – efter disse regler.

Bekendtgørelsen: om sæsonbetinget salg af frisk frugt og grønt m.v.

Bekendtgørelsens § 11 fastsætter de nærmere regler om skiltningens placering og udformning. Der må opsættes et mindre skilt ved en salgsvogn, -bod eller lignende på den ejendom, hvor produkterne er dyrket, og der må endvidere opsættes et mindre skilt ved indkørslen til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej. Det gælder også tilforpantede arealer eller flere ejendomme med samme ejer.

Kravene til skiltes højde og størrelse svarer i vidt omfang til kravene til mindre oplysningsskilte i § 21, stk. 2, nr. 5, og bekendtgørelsens § 10. Der er dog ikke tilsvarende krav til skiltes indhold og nærmere udformning, og bestemmelsen giver derfor mulighed for at opsætte mere reklamebetonede skilte ved vejen om salg af frisk frugt og grønt m.v., end er muligt efter de øvrige gældende regler f.eks. regler om mindre oplysningsskilte, hvor den sæsonbetingede vare sælges.

³⁴ Det er ikke tilladt at opsætte skilte på vejarealet med mindre vejmyndigheden giver tilladelse i henhold til vejlovens § 80.

Der må ikke anbringes produkter, genstande eller lignende i tilknytning til skilte ud over en salgsvogn eller -bod.

3.2.4.2. Lejlighedsskiltning til kortvarige enkeltstående arrangementer

Formålet med bestemmelserne om lejlighedsskiltning er, at det også skal være muligt uden for byerne og den bymæssige bebyggelse at opsætte private og offentlige reklamer for visse arrangementer i en kort periode. Loven og bekendtgørelsen indeholder forskellige krav til placering og udformningen af skiltningen, afhængig af om der er tale om et lokalt arrangement, der må forventes i det væsentlige alene at tiltrække lokale beboere, eller om der er tale om et større arrangement, der forventes at tiltrække mange flere besøgende fra et stort opland.

Det er en konkret vurdering, om et arrangement har den ene eller anden karakter. Et lille privat loppemarked for børn vil normalt have ren lokal interesse, mens meget store loppemarkeder med stadeholdere fra et større geografisk område vil tiltrække et bredere publikum end det rent lokale. Reglerne er forskellige, afhængigt af, om arrangementer har den ene eller anden karakter.

Ved ”skiltning” i § 21, stk. 2, nr. 9-11, om lejlighedsskiltning, forstås skilte, standere og lignende, der oplyser om et enkeltstående arrangement af kort varighed, og som nedtages ved arrangementets afslutning, jf. bekendtgørelsens § 13.

Landskabsmæssigt kan skiltning i det åbne land uden for bymæssig bebyggelse indebære en påvirkning af landskabet og indsigten til byen, der ellers ikke er tilladt. Med en afgrænsning af ”det åbne land” til 30 meter (arrangementer efter stk. 2, nr. 9 og 11) fra en bymæssig bebyggelse, som kan være et mindre bysamfund, en landsby eller en større by, indebærer den mulige skiltning en vis, men dog begrænset negativ påvirkning af landskabet og indsigten til en mindre by samt oplevelsen af denne i landskabet.

Bekendtgørelsen indeholder krav til udformning og placering af skiltning, der skal begrænse påvirkningen af det åbne land, ligesom det er tilfældet for anden skiltning, f.eks. krav om placering ved indkørsler (som mindre oplysningsskilte) og bymæssig bebyggelse (30 m reglen) osv.

Adgangen til lejlighedsskiltning er tidsmæssigt begrænset til korte perioder. Lejlighedsskiltning må vedrøre arrangementer af højst 1 uges varighed, og må tidligst opsættes 14 dage før arrangementet afholdes, og skal være nedtaget senest 1 uge efter arrangementets afslutning, jf. bekendtgørelsens § 13 og naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 3, medmindre andet fremgår af bekendtgørelsen.

For arrangementer, der gentages løbende, f.eks. ugentlige eller månedlige loppemarkeder, kan der maksimalt opsættes lejlighedsskiltning samlet set i 8 uger, således at skiltningen ikke får permanent præg, jf. bekendtgørelsens § 13.

I modsætning til autoriserede vejskilte om f.eks. fartbegrænsninger eller oplysning om geografiske afstande til byer, er private lejlighedsskilte individuelt udformet i tekst og farve og må i mange tilfælde i modsætning til virksomhedsreklamer forventes at blive placeret på en anden ejendom end der, hvor virksomheden er beliggende, f.eks. på en mark eller åbent areal ved indfaldsvejen til en by.

Den ansvarlige for skiltningen må i så fald forud for opsætningen indgå aftale med ejendommens private eller offentlige ejer og sikre sig ret til at placere f.eks. et skilt. Placering af skilte i vejsiden og i lygtepæle m.v. på statslige og kommunale veje kræver tilladelse fra den pågældende vejmyndighed i henhold til såvel vejloven som privatvejsloven.

3.2.4.2.1 Lokale arrangementer, der afholdes i en by eller i det åbne land, § 21, stk. 2, nr. 9

§ 21, stk. 2, nr. 9: Forbuddet i stk. 1, gælder ikke for skiltning til lokale arrangementer, herunder loppemarkeder, sportsarrangementer og byfester, der afholdes i en by eller i det åbne land, når skiltningen placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by højst 30 m fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 5 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes,

Der kan opsættes skiltning vedrørende **lokale arrangementer**, der afholdes i en by eller i det åbne land.

Skiltningen kan vedrøre lokale arrangementer, som f.eks. loppemarkeder arrangeret af sportsklubber, lokale foreninger, spejdere eller andre, lokale sportsarrangementer, havne- eller byfester m.v. Ordningen er tiltænkt arrangementer, der foregår i byen eller i det åbne land, og som forventes primært at tiltrække lokale beboere.

Skiltningen skal placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by og højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse.

Lokale arrangementer er arrangementer med primært publikum fra lokalområdet, og skiltningen skal placeres højst 5 km fra det arrangement, der reklameres for. Sådanne arrangementer vil normalt også være bekendt for de lokale gennem den lokale presse og ikke baseret på tilfældigt forbipasserende kunder.

Bekendtgørelsen: om lokale arrangementer, der afholdes i en by eller i det åbne land

De nærmere regler om lejlighedsskiltning til lokale arrangementer fremgår af bekendtgørelsens § 14.

Der må opsættes lejlighedsskiltning ved hver indfaldsvej til en by højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 5 km fra stedet, hvor arrangementet afholdes, jf. naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 9 og bekendtgørelsens § 14, stk. 1.

Afstandskravet på 30 meter regnes fra grænsen til den bymæssige bebyggelse og skal beregnes fra hæk eller hegn om haver. Mod åbne landskaber, hvor den bymæssige bebyggelse ikke afsluttes med haver med hæk eller hegn, beregnes 30 meter zonen fra den yderste bebyggelse i den bymæssige bebyggelse, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 3.

I modsætning til adgangen til skiltning uden for mindre byer om virksomheder inde i byen, jf. naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 4, og bekendtgørelsens § 9, kan lejlighedsskiltning efter § 14 til lokale arrangementer også placeres ved byer med over 3.000 indbyggere.

For arrangementer, der gentages løbende, f.eks. ugentlige eller månedlige loppemarkeder, kan der maksimalt opsættes lejlighedsskiltning samlet set i 8 uger, således at skiltningen ikke får permanent præg, jf. § 13, stk. 3.

Ved lejlighedsskiltning til lokale arrangementer må der opsættes et skilt eller et banner eller lignende ved hver indfaldsvej til byen, som skal opfylde en række nærmere krav i bekendtgørelsen om skiltets eller bannerets indhold, størrelse og placering i forhold til kørebane og cykelsti.

Der gælder en særlig undtagelse for bannere, der er større end 2 m², eller hvis overkant er over 1,5 m over terræn, forudsat at banneret kun opsættes ganske kortvarigt, dvs. fra dagen før arrangementets start og senest dagen efter arrangementets afslutning.

3.2.4.2.2 Små, enkeltstående arrangementer på en ejendom i det åbne land (f.eks. åben-gård), § 21, stk. 2, nr. 10

§ 21, stk. 2, nr. 10: Forbuddet i stk. 1, gælder ikke for skiltning til små, enkeltstående arrangementer i det åbne land, herunder åben- gård-arrangementer, når skiltningen opsættes på den pågældende ejendom eller ved indkørsel til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej

Bestemmelsen giver mulighed for skiltning til små enkeltstående arrangementer på en ejendom i det åbne land og skal give f.eks. landbrug eller beboere i det åbne land mulighed for helt kortvarigt at opsætte skilte om et helt kortvarigt enkeltstående arrangement på selve ejendommen, f.eks. et "åben-gård"-arrangement eller julestue, således at også forbipasserende på vejen kan gøres opmærksom på arrangementet.

Bekendtgørelsen: om små, enkeltstående arrangementer på en ejendom i det åbne land

De nærmere regler om lejlighedsskiltning til små enkeltstående arrangementer på en ejendom fremgår af bekendtgørelsens § 15, jf. også den generelle bestemmelse i § 13 om bl.a. om hvor lang tid, skiltningen må være opsat.

Lejlighedsskiltning til disse arrangementer, må opsættes på den pågældende ejendom eller ved indkørslen til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej, jf. naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 10. Hvis ejendommen har vejadgang fra en lukket, privat fællesvej, anses udmundingen af den private fællesvej i anden vej også som indkørsel til egen ejendom.

Når der opsættes skiltning efter denne bestemmelse, kan der ikke også skiltes efter f.eks. § 21, stk. 2, nr. 9 og bekendtgørelsens § 14.

Bekendtgørelsen indeholder krav til størrelsen af skilte, der placeres ved indkørslen til ejendommen, og der er særlige krav til store bannere.

Der er ikke krav til størrelse og udformning af skilte, der opstilles andre steder på ejendommen end ved indkørslen, men alene til indholdet (tekst) og opsætningsperioden, idet lejlighedsskiltning til disse arrangementer skal nedtages senest dagen efter arrangementets afslutning.

3.2.4.2.3. Større arrangementer i det åbne land, § 21, stk. 2, nr. 11 a og b

§ 21, stk. 2, nr. 11: . Forbuddet i stk. 1, gælder ikke for Skiltning til større arrangementer, herunder dyrskuer, omrejsende cirkus, koncerter eller musikfestivaler, der afholdes i det åbne land, når
a) skiltningen placeres på det sted, hvor arrangementet finder sted, eller ved indkørsel til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller
b) skiltningen placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by højst 30 m fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 30 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes.

Bestemmelsen vedrører skiltning til større arrangementer, der afholdes i det åbne land - i modsætning til de lokale arrangementer, der også kan vedrøre arrangementer i byer. Det kan være større arrangementer som f.eks. dyrskuer, omrejsende cirkus, koncerter eller musikfestivaler, der er rettet mod en bredere kreds end beboerne i lokalområdet.

Da der er tale om arrangementer, der er rettet mod en bredere kreds end beboere i lokalområdet, giver bestemmelsen mulighed for, at skiltningen kan placeres inden for en radius af 30 km fra adressen, hvor

arrangementet afholdes. Meget store arrangementer, som f.eks. musikfestivaler, som er rettet mod et bredere publikum end det lokale, må forventes at ville benytte sig af denne mulighed.

Det vil være en konkret vurdering, om et arrangement har denne karakter.

Arrangører af større arrangementer kan vælge at placere skiltningen på det sted, hvor arrangementet finder sted, eller ved indkørsel til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej, jf. § 21, stk. 2, nr. 11, litra a. Reglen muliggør en skiltning, der vil være synlig fra veje, der passerer arealet, og hvor det kan tiltrække de passerendes opmærksomhed.

Alternativt eller som supplement hertil kan skiltningen – ligesom skiltning til lokale arrangementer efter § 21, stk. 2, nr. 9 - placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by højst 30 meter fra grænsen for den bymæssige bebyggelse, se afsnit oven for om lokale arrangementer om beregning af 30 meter grænsen. For disse større arrangementer kan skiltningen placeres op til 30 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes.

Bekendtgørelsen: om større arrangementer i det åbne land

De nærmere regler om lejlighedsskiltning til større arrangementer fremgår af bekendtgørelsens § 16-17.

a) *Bekendtgørelsens § 17* om skiltning ved arrangementets placering: Skiltningen kan placeres **på det sted, hvor arrangementet finder sted**, jf. § 21, stk. 2, nr. 11 a, jf. oven for, eller ved indkørslen til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej, jf. naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 11, litra a. Hvis ejendommen har vejadgang fra en lukket, privat fællesvej, anses udmundingen af den private fællesvej i anden vej også som indkørsel til ejendommen, jf. bekendtgørelsens § 17.

Bekendtgørelsen indeholder i § 17, stk. 2, nr. 1 og 2, krav til skiltningens udformning, indhold, størrelse og placering. Skiltning ved bygninger og scener, der anvendes til arrangementet, er undtaget fra kravene i stk. 2, nr. 1 og 2. Der er særlige krav til store bannere, jf. § 17, stk. 3.

b) *Bekendtgørelsens § 16* om skiltning ved indfaldsveje til byer: Skiltningen kan **også placeres ved indfaldsvejen** eller indfaldsvejene til en by højst 30 m fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 30 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes, jf. § 21, stk. 2, nr. 11 b.

Bekendtgørelsen indeholder i § 16, stk. 2, krav til skiltningens udformning, indhold, størrelse og placering, herunder afstand til vejbane og cykelsti. Der er særlige krav til store bannere, jf. § 16, stk. 3.

Ligesom for lejlighedsskiltning til lokale arrangementer gælder bestemmelsen også for lejlighedsskiltning ved byer med over 3.000 indbyggere og beregnes som nævnt i bekendtgørelsens § 9, stk. 3.

3.2.4.3 Midlertidig propagandaskiltning

3.2.4.3.1 Trafiksikkerhedskampagner, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik, § 21, stk. 2, nr. 7

§ 21, stk. 2, nr. 7: Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for skiltning i forbindelse med trafiksikkerhedskampagner, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik,

Bestemmelsen giver mulighed for skiltning i forbindelse med trafiksikkerhedskampagner, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik. Med lovændringen i 2018 er det tidligere anvendte begreb trafikpropaganda ændret til trafiksikkerhedskampagner, ligesom der nu henvises til Rådet for Større Trafiksikkerhed, som i dag er afløst af Rådet for Sikker Trafik.

Trafiksikkerhedskampagnerne, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik, har til formål bl.a. gennem kampagner og information at arbejde for færre dræbte og kvæstede i trafikken, bl.a. ved at give befolkningen viden om trafiksikkerhed, om risici og sikkerhed og påvirke holdninger i en mere trafiksikker retning, og ses ofte som skiltning med plakater, bannere og lignende langs veje.³⁵

Bekendtgørelsen: om godkendte trafiksikkerhedskampagner

Der er ikke fastsat nærmere bestemmelser om skiltning i forbindelse med trafiksikkerhedskampagner i bekendtgørelsen, men de generelle regler i bekendtgørelsens kapitel 1 er også gældende for trafiksikkerhedskampagner.

3.2.4.3.2. Valgplakater

§ 21, stk. 2, nr. 8: Forbuddet i stk. 1 gælder ikke for valgplakater, bannere og lign., der opsættes i forbindelse med folketingsvalg, valg til kommunale, regionale eller andre offentlige råd eller folkeafstemninger,

Naturbeskyttelseslovens § 21 indeholder ikke særlige regler om udformning og placering af valgplakater. Lov om offentlige veje indeholder derimod meget præcise regler om opsætning af valgplakater på vejareal.³⁶ Det skyldes navnlig, at valgplakater, der opsættes i byerne, hænges op i lysmaster og lignende, mens plakater i det åbne land, typisk opsættes på privat ejendom, i haver på marker og lignende og ikke bundet op i lysmaster.

Bestemmelsen er moderniseret redaktionelt i forbindelse med lovændringen i 2018. Den hidtidige formulering som "plakater", der opsættes har i praksis vist sig for snæver, idet udformningen af valgplakater mv., der placeres uden for vejarealet og lysmaster m.v., dvs. på marker og i haver i det åbne land, har udviklet sig de senere år. I dag er kandidaternes portræt og opfordringer til at stemme på partiet eller kandidaten ofte trykt på andet materiale end på papir og pap, eksempelvis på stof som bannere eller flag, herunder store bannere over bigballer.

I forbindelse med valg har Miljø- og Fødevarerministeriet ofte fået henvendelser om forståelsen af begrebet "plakater", dvs. om plakater skal forstås som traditionelle plakater, som f.eks. kravene i vejlovgivningen, eller om der kan anlægges en anden fortolkning. Miljøstyrelsen har i vejledende udtalelser anlagt en fortolkning af bestemmelsen, hvorefter også valgagitation trykt på andre materialer end papir såsom bannere og flag er omfattet af undtagelsen i den gældende § 21, stk. 2, nr. 4, fra forbuddet i § 21, stk. 1.

Undtagelsen for "plakater" er derfor ændret til "valgplakater, bannere og lignende" og er udtryk for en modernisering og svarer til de senere års fortolkning af bestemmelsen. Bestemmelsen giver som hidtil kun mulighed for opsætning i kortere perioder, dvs. i forbindelse med bl.a. folketingsvalg og kommunalvalg, jf. § 12 i bekendtgørelsen.

³⁵ Generelt om brugen af ordet "propaganda" i loven, se Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 12. marts 2014 om opstilling af bl.a. 16.000 træ Kors, bl.a. ".....har bestemmelsen om propagandaøjemed vidtrækkende betydning, der rækker ud over det rent agitatoriske, men hvor der dog må være tale om skiltning m.v., der indeholder en eller anden form for budskab, der tilsigter at vække opmærksomhed."

³⁶ Der er ligeledes regler om opsætning af valgplakater i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 645 af 12. oktober 1989 om valgagitation, hvor det bl.a. fremgår, at "§ 1. Opslag af plakater o. lign. i valgagitatorisk øjemed på eller ud til offentlig gade, vej eller plads må kun finde sted, hvis ejerens skriftlige tilladelse foreligger.Stk. 3. Opslag, som nævnt i stk. 1, må kun finde sted mellem kl. 6 og 22."

Bekendtgørelsen: om valgplakater

Hverken loven eller bekendtgørelsen indeholder bestemmelser om, hvor store valgplakater, herunder skilte og bannere må være, eller om deres udformning. Dog gælder de generelle regler til reklamer i bekendtgørelsens kapitel 1 også for valgplakater.

Som noget nyt indeholder bekendtgørelsen regler om den præcise periode, hvor valgplakater må være opsat. Efter § 12 kan valgplakater opsættes fra den fjerde lørdag før valgdagen indtil 8 dage efter valgdagen, ved folketingsvalg dog tidligst fra den dag statsministeren udskriver valget. Bestemmelsen erstatter den tidligere formulering, hvorefter valgplakater kan opsættes ”i forbindelse med folketingsvalg”, og er dermed i det væsentlige tilpasset reglerne i vejlovgivningen.

4. Reklamer på idrætsanlæg mv.

4.1 Tilladelse til opsætning af reklamer på idrætsanlæg

§ 21, stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan tillade, at der anbringes reklamer på idrætsanlæg.

Kommunalbestyrelsen kan tillade, at der anbringes reklamer på idrætsanlæg i det åbne land. Bekendtgørelsens kapitel 6 indeholder i § 18 de nærmere regler herom, samt i § 19 regler om sponsorreklamer på golfbaner. Kommunalbestyrelsens afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Formålet med tilladelsesordningen er igennem konkrete tilladelser at varetage hensyn til det åbne land og landskabet, og dermed at begrænse skiltningens påvirkning af landskabet. Idrætsanlæggene sikres hermed en mulighed for at kunne opsætte reklameskilte og få indtægter derigennem men under hensyn til beskyttelsen af landskabet.

Bekendtgørelsen

Idrætsanlæg skal forstås som anlæg³⁷, hvortil der er en vis offentlig adgang i modsætning til helt lukkede private anlæg, f.eks. en privat tennisbane, hvor tilladelsesordningen ikke gælder. Denne sondring er uafhængig af, om adgangen er betinget af betaling.

Ved idrætsanlæg, som har en hel åben karakter, og hvor tilskuertribuner normalt ikke forekommer som større, faste anlæg, f.eks. golfbaner, flugtskydebaner og ofte også ridebaner, vil opsætning af reklamer i praksis kun kunne tillades ved klubhuse³⁸.

Kommunalbestyrelsen kan tillade opsætning af beskedne reklamer på idrætsanlæg i umiddelbar tilknytning til klubhuse, større, faste tilskuertribuner og lignende, jf. § 1. Bestemmelsens hovedprincip er, at disse reklamer alene skal være rettet mod idrætsudøvere og tilskuere og ikke mod det omgivende land.

Bekendtgørelsen indeholder de nærmere regler om skiltes størrelse, udformning og placering.

³⁷ Jf. lovbemærkningerne til lovforslag 1992- L 70, FT 1991 -92, hvorefter ”ved ”idrætsanlæg” er der tænkt på anlæg, hvor der er en vis offentlig adgang i modsætning til helt private, lukkede anlæg.”

³⁸ Naturklagenævnet orienterer nr. 138, november 1997 om opsætning af mindre metalskilte med sponsorreklamer, hvor nævnet fandt, at hverken nbl § 21 eller bekendtgørelsen (1992), indeholder bestemmelser, som undtager opsætningen af visse typer reklameskilte fra at kræve tilladelse, heller ikke hvor der er tale om skilte af beskeden størrelse og med en diskret udformning. Ved en efterfølgende afgørelse fandt nævnet, at den tilladelse til opsætning af sponsorskiltene ved golfbanens teesteder og på bænke, der efterfølgende var meddelt, at opsætning af sponsorskilte i det foreliggende tilfælde - hvor der var tale om et idrætsanlæg af en helt åben karakter - alene vil kunne tillades i tilknytning til golfbanens klubhus.

På afskærmede idrætsanlæg kan kommunalbestyrelsen tillade opsætning af reklamer, når reklamerne ikke, eller kun i meget begrænset omfang, er synlige uden for idrætsanlægget, jf. § 18, stk. 2.

Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde meddele tilladelse til midlertidig opsætning af reklamer i forbindelse med idrætsarrangementer, jf. stk. 3. Her tænkes primært på arrangementer af en vis størrelse, f.eks. rostævner, ridestævner, cykelløb, orienteringsløb og motionsløb.

Ved større stævner og internationale konkurrencer, der afholdes på indrettede baneanlæg og lign., kan der tillades reklamer i rimeligt omfang svarende til omfanget af de til arrangementet opstillede indretninger og anlæg.

Ved arrangementer i det åbne land, der ikke har denne stationære karakter, skal reklamerne indskrænkes til start og mål samt eventuelle forsynings- og forplejningscentre på ruten. Efter bestemmelsen kræves, at der er tale om en midlertidig opsætning, hvilket vil sige, at reklamerne kun kan være opsat under selve arrangementet.

5. Reglernes administration

5.1 Fravigelse af forbuddet

Forbuddet i § 21 kan ikke fraviges ved dispensation. Muligheden for at kunne opsætte reklamer i det åbne land er alene reguleret ved de undtagelser fra forbuddet, der fremgår af § 21, stk. 2, samt ved tilladelsesordningen efter § 21, stk. 5, om reklamer på idrætsanlæg i det åbne land.

Bestemmelsen i § 21, stk. 4, hvorefter miljø- og fødevareministeren i helt særlige tilfælde kan dispensere til, at en virksomhed kan opsætte et mindre oplysningsskilt ved en nærliggende by end ved den by, hvor virksomheden er beliggende, er en særskilt undtagelse fra hovedprincippet om, at § 21 er et absolut forbud. Da muligheden for dispensation kun kan finde anvendelse helt ekstraordinært, er kompetencen er henlagt til miljø- og fødevareministeren og ikke kommunalbestyrelsen. Bestemmelsen er ikke delegeret til Miljøstyrelsen, og har indtil videre ikke været anvendt.

Administrationen af § 21 og bekendtgørelsen består i tilsyn og i administration af tilladelsesordningen for reklamer på idrætsanlæg.

5.2 Tilsyn og straf

5.2.1 Tilsyn

Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med overholdelsen af reglerne i naturbeskyttelseslovens § 21, jf. naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 1 og af de regler, der er udstedt efter loven. Dog fører Naturstyrelsen tilsyn med arealer, der ejes af Miljø- og Fødevareministeriet, jf. § 3, stk. 1, i bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn.

Tilsynet udøves af Vejdirektoratet for så vidt angår reklamer langs statsvejene, jf. § 20, stk. 2, i reklamebekendtgørelsen³⁹. Vejdirektoratets tilsyn omfatter dog ikke reklamer på idrætsanlæg.

Lovens almindelige regler om tilsyn fremgår af § 73, stk. 1 og stk. 4 - 6.

³⁹Miljø- og fødevareministeren kan bestemme, jf. § 73, stk. 3, at tilsynet udøves af en anden myndighed end kommunalbestyrelsen.

Det fremgår ikke af loven, hvordan tilsynet skal føres. Det antages i praksis, at tilsynsmyndighederne ikke har pligt til at føre et systematisk opsøgende tilsyn – men pligt til at reagere ved (seriøse) anmeldelser samt pligt til at bringe konstaterede ulovlige forhold til ophør.

Efter § 73, stk. 4 og 5, påser tilsynsmyndigheden, at påbud og forbud efter loven efterkommes, og at vilkår i tilladelser overholdes, og tilsynsmyndigheden skal foranledige et ulovlig forhold lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning.

Tilsynsafgørelser efter § 73, stk. 5, kan ikke påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. lovens § 78, stk. 1. Efter nævnets praksis kan tilsynsafgørelser dog påklages for så vidt angår fortolkningen af lovgrundlaget⁴⁰, dvs. om et konkret forhold er ulovligt.⁴¹ Nævnet kan som følge af klageafskæringen ikke efterprøve indholdet af et påbud.

Nævnet tager i sin prøvelse af, om et konkret forhold er ulovligt, ofte stilling til, om et skilt er opstillet i det åbne land, idet klageren har været uenig i tilsynsmyndighedens vurdering heraf. Tilsynsmyndigheden foretager partshøring, inden den meddeler påbud. Tilsynsmyndighedens vurdering, f.eks. om der er tale om det åbne land, vil indgå i partshøringen, således at den ansvarlige for skiltningen vil være bekendt hermed, inden endeligt påbud meddeles.⁴²

Det påhviler den til enhver tid værende ejer eller bruger af en ejendom at berigtige et ulovligt forhold, jf. § 74. Det anførte indebærer, at et påbud om lovliggørelse skal rettes til den nuværende ejer eller bruger, uanset om et ulovligt skilt er opsat af en tidligere ejer eller bruger. Hvis der er flere ejere, skal der sendes et påbud til samtlige ejere.

For så vidt angår fremgangsmåden ved tilsyn og håndhævelse af bestemmelsen henvises i øvrigt til Vejledning om håndhævelse af Naturbeskyttelsesloven, Planloven og Byggeloven <https://naturstyrelsen.dk/publikationer/2008/dec/vejledning-om-haandhaevelse-af-naturbeskyttelsesloven-planloven-og-byggeloven/>⁴³

5.2.2 Selvhjælpshandlinger

Der gælder særlige regler for tilsynsmyndighedens adgang til at foretage selvhjælpshandlinger, når der er tale om håndhævelse af bestemmelsen i § 21 i sager om ulovlig reklameskiltning.

Tilsynsmyndighedens mulighed for at udføre selvhjælpshandlinger, dvs. foretage det fornødne på den ansvarliges vegne, gælder for hele naturbeskyttelsesloven. Efter § 74, stk. 3, kan tilsynsmyndigheden foretage det nødvendige til forholdets berigtigelse på den forpligtedes regning under nærmere betingelser, når et ved dom meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold ikke efterkommes rettidigt.

Når der er tale om overtrædelse af reglerne om reklamer i det åbne land, og et påbud ikke efterkommes, gælder en adgang for tilsynsmyndigheden til efter § 73, stk. 5, administrativt, dvs. uden forudgående dom,

⁴⁰ Se f.eks. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 30. marts 2016 om et skilt i Faxe Kommune: "Kommunen har truffet afgørelse i sagen som tilsynsmyndighed efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5. Tilsynsmyndighedens afgørelser kan, jf. § 78, stk. 1, 2. pkt. ikke påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Efter nævnets praksis kan tilsynsafgørelser dog påklages for så vidt angår fortolkningen af lovgrundlaget, herunder om et konkret forhold er ulovlig."

⁴¹ Dette gælder også Vejdirektoratets tilsynsafgørelser, jf. f.eks. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse på 13. maj 2016 i sag om et reklameskilt i Odsherred Kommune,

⁴² Jf. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse på 13. maj 2016 i sag om et reklameskilt i Odsherred Kommune, hvor det bl.a. fremgår, at "Vejdirektoratet har i anledning af klagen anført, at..... har Vejdirektoratet vurderet, at skiltet er opsat i det åbne land. Vejdirektoratet har fremsendt sin vurdering i partshøring, hvor klager har haft lejlighed til at komme med bemærkninger til sagen."

⁴³ Vejledningen om håndhævelse af naturbeskyttelsesloven er planlagt revideret i 2021.

at udføre et meddelt påbud på den forpligtedes regning, når påbud ikke inden fristens udløb er efterkommet.

Bestemmelsen blev indsat ved en lovændring i 2004,⁴⁴ og havde til formål at sikre en mere effektiv håndhævelse af forbuddet, herunder sikre at omkostningerne til håndhævelse står i rimeligt forhold til værdien af sagens genstand eller indgrebets intensitet.

Bestemmelsen havde til formål at styrke muligheden for at fjerne ulovligt opstillede skilte, som f.eks. kunne være opstillet flere hundrede meter før en virksomhed eller være meget store og opstillet med henblik på, at de kunne ses fra motorvejen. Selv om tilsynsmyndigheden traf afgørelser og gennemførte en håndhævelsessag ved domstolene, kunne skilte stå i mange år, mens sagen verserede - til skade for landskabet og den almindelige retsbevidsthed.

5.2.3. Straf

Det kan medføre bødestraf at overtræde reglerne om opsætning af reklamer i det åbne land, dvs. at overtræde forbuddet i stk. 1, undlade at efterkomme forbud eller påbud udstedt efter § 73, stk. 5, tilsidesætte vilkår, der er fastsat i en tilladelse efter loven eller efter regler udstedt efter loven. Under skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i indtil 1 år.

5.3 Klage

Det følger af § 22 i reklamebekendtgørelsen, at afgørelser truffet i henhold til bekendtgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, og at reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 12 gælder for klage.

Kommunalbestyrelsens afgørelser om tilladelse til opsætning af reklamer på idrætsanlæg kan derfor påklages. Bekendtgørelsen indeholder i § 21 bestemmelser om underretning om afgørelser mv.

Tilsynsafgørelser, dvs. tilsynsmyndighedens afgørelser efter § 73, stk. 5, kan i udgangspunktet ikke påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 78, stk. 1, 2. pkt. (kapitel 12).

Tilsynsafgørelser kan dog efter praksis påklages til Natur- og Miljøklagenævnet for så vidt angår fortolkning af lovgrundlaget, herunder om der er tale om ulovlige forhold.

Vejdirektoratet træffer afgørelse som tilsynsmyndighed for så vidt angår reklameskiltning langs statsvejene og overtrædelser af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 1, jf. § 20, stk. 2, i reklamebekendtgørelsen.

Det følger af Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelser om klage i sager, hvor Vejdirektoratet træffer afgørelse⁴⁵ som tilsynsmyndighed, at "Vejdirektoratet har truffet afgørelse i sagen som tilsynsmyndighed, jf. § (i den tidligere bekendtgørelse). Tilsynsmyndighedens afgørelser kan, jf. § påklages til For klage gælder i øvrigt reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 12. Ifølge denne lovs § 78, stk. 1, 2. pkt. kan tilsynsafgørelser ikke påklages til Efter nævnets praksis kan tilsynsafgørelser dog påklages for så vidt angår fortolkningen af lovgrundlaget, herunder om et konkret forhold er ulovligt".

6. Reklamereglerne sammenhæng med andre regler

6.1 Vej- og færdselslovgivningen

Bestemmelserne i § 21 om skiltning i det åbne land vedrører reklameskilte m.v., der er udformet og opsat af en privat (fysisk eller juridisk) person og sædvanligvis på den pågældendes ejendom, og som vedrører den pågældendes virksomhed, virksomhedens produkter eller formål og dens beliggenhed på den

⁴⁴ lov nr. 454 af 9. juni 2004

⁴⁵ F.eks. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse på 13. maj 2016 i en sag om et reklameskilt i Odsherred Kommune

pågældende vej m.v. Skiltning om salg af erhvervsgrunde kan også være opsat af den pågældende kommune som grundejer.

Reklameskilte kan være ganske simple og "hjemmelavede" eller være større og mere professionelt udført.

Færdselsloven, lov om offentlige veje og lov om private fællesveje eller regler udstedt i medfør heraf indeholder ligeledes regler om skiltning og om vejafmærkning. Regler om vejafmærkning fremgår af bekendtgørelse nr. 1632 af 20. december 2017 om vejafmærkning, der er udstedt med hjemmel i færdselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 38 af 5. januar 2017. Reglerne henhører under Transport-, Bygnings- og Boligministeriet.

Til forskel fra naturbeskyttelseslovens regler vedrører den autoriserede skiltning om f.eks. geografisk vejvisning og servicevejvisning, der er til vejledning for færdslen og er placeret efter nærmere regler, som også fastsætter indholdet af skiltningen. Der er tale om en autoriseret skiltning om servicevejvisning, der er opdelt i trafikalt begrundet servicevejvisning om terminalmål, f.eks. lufthavn (ligesom den geografiske vejvisning), og den kommercielle servicevejvisning.

Skiltning efter førnævnte lovgivning tjener som udgangspunkt trafikale formål og anses ikke for at være omfattet af forbuddet i naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 1, om skiltning i reklame- og propagandaøjemed og er i dag præciseret i bestemmelsen.

Naturbeskyttelseslovens § 21, stk. 2, nr. 8, undtager valgplakater mv. fra lovens forbud mod at anbringe plakater og skilte m.v. i reklame- og propagandaøjemed i det åbne land.

Der findes regler i vejlovgivningen og færdselsloven om ophængning af valgplakater. Valgplakater, der opsættes på vejarealer, f.eks. på lygtepæle, lysmaster og træer, er omfattet af regler i lov om offentlige veje, jf. lov nr. 1520 af 27. december 2014, der i § 3 definerer valgplakater som "Valgagitoriske meddelelser på en vejrbestandig plade, der ikke er større end 0,8 m²", og i §§ 84-85 fastsætter nærmere regler om ophængning og ophængningsperiode m.v.

Lov om private fællesveje, jf. lovbekendtgørelse nr. 1234 af 4. november 2015, indeholder i §§ 66-66 b tilsvarende regler om brug af vejarealet og lysmaster m.v. til ophængning af valgplakater. Efter disse regler må der ophænges valgplakater fra den 4. lørdag før valgdagen op til 8 dage efter valgdagen.

Placering af skilte i vejsiden og i lygtepæle m.v. på statslige og kommunale veje kræver tilladelse fra den pågældende vejmyndighed i henhold til både vejloven og lov om private fællesveje.

Skiltning, herunder valgplakater, må ikke dække for autoriseret færdselsafmærkning og vejledende vejvisningstavler eller lignende udstyr og forhindre hensigtsmæssige oversigtsforhold eller i øvrigt udgøre en fare for trafiksikkerheden. Skilte må bl.a. ikke ophænges på eller over motorveje, motortrafikveje og dissers rampeanlæg eller anbringes i midterrabatter, rundkørsler og lignende ved nærmere fastsatte fartgrænser, ligesom der er krav om minimumsafstand til vejbane og cykelsti.

Efter § 99 i færdselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 38 af 5. januar 2017, kan politiet kræve skilte og opslag og f.eks. lysindretninger og lign. fjernet, hvis de f.eks. hænges op sammen med autoriseret vejafmærkning, er vildledende eller forhindrer oversigtsforhold eller kan ses fra vej. Det kan også omfatte valgplakater og bannere m.v.⁴⁶

⁴⁶ Se også Vejdirektoratets vejledning fra 2018 "Trafiksikkerhed og lysreklamer – Et hjælpeværktøj" og "Reklamer og trafikfare, Gode råd til din trafikale vurdering af reklameskilte"

6.2 Naturbeskyttelseslovens øvrige bestemmelser

Naturbeskyttelseslovens bestemmelser bl.a. i kapitel 2 om bygge- og beskyttelseslinjer og kapitel 6 om fredning kan være til hinder for opsætning af skilte, der ellers ville være lovlige efter § 21, og forudsætte dispensation fra den kompetente myndighed. Tilsvarende kan planlovens landzoneregler og bestemmelser i konkrete lokalplaner indebære krav om dispensation eller tilladelse til opstilling af reklameskilte.

UDKAST

7. Naturbeskyttelseslovens § 21

(lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019)

Friluftsklamer

§ 21. I det åbne land må der ikke opsættes plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklame- og propagandaøjemed. Skiltning om servicevejvisning og turistoplysningstavler, der opsættes af myndighederne i henhold til vej- og færdselslovgivningen, anses ikke for opsætning i reklame- og propagandaøjemed.

Stk. 2. Forbuddet i stk. 1 omfatter ikke

- 1) virksomhedsreklamer, som opsættes i umiddelbar tilknytning til virksomheden, når de ikke virker dominerende i landskabet,
- 2) skiltning om virksomheder og om salg af erhvervsgrunde, der opsættes i et område, der i en lokalplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget,
- 3) skiltning om salg af erhvervsgrunde og erhvervsudvikling, der opsættes i et område, der i en kommuneplan er udlagt som erhvervsområde, uanset at området ikke er udbygget,
- 4) mindre skilte, der opsættes højst 30 m fra byer, herunder landsbyer, med højst 3.000 indbyggere beregnet fra grænsen for den bymæssige bebyggelse, og som oplyser om lokale virksomheder i byen,
- 5) mindre oplysningskilte vedrørende næringsdrift eller virksomhed, når skiltet opsættes på egen ejendom eller ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej,
- 6) mindre skilte om sæsonbetinget salg af frisk frugt, grønsager, blomster, juletræer og pyntegrønt dyrket på den pågældende ejendom, der i sæsonen opsættes på egen ejendom, ved indkørsel til egen ejendom fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller ved en anden nærliggende sidevej eller markvej,
- 7) skiltning i forbindelse med trafiksikkerhedskampagner, der er godkendt af Rådet for Sikker Trafik,
- 8) valgplakater, bannere og lign., der opsættes i forbindelse med folketingsvalg, valg til kommunale, regionale eller andre offentlige råd eller folkeafstemninger,
- 9) skiltning til lokale arrangementer, herunder loppemarkeder, sportsarrangementer og byfester, der afholdes i en by eller i det åbne land, når skiltningen placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by højst 30 m fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 5 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes,
- 10) skiltning til små, enkeltstående arrangementer i det åbne land, herunder åben gårdarrangementer, når skiltningen opsættes på den pågældende ejendom eller ved indkørsel til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej, og
- 11) skiltning til større arrangementer, herunder dyrskuer, omrejsende cirkus, koncerter eller musikfestivaler, der afholdes i det åbne land, når
 - a. skiltningen placeres på det sted, hvor arrangementet finder sted, eller ved indkørsel til ejendommen fra nærmeste offentlige vej eller private fællesvej eller

- b. skiltningen placeres ved indfaldsvejen eller indfaldsvejene til en by højst 30 m fra grænsen for den bymæssige bebyggelse og inden for en radius af 30 km fra det sted, hvor arrangementet afholdes.

Stk. 3. Skiltning som nævnt i stk. 2, nr. 9-11, må kun vedrøre arrangementer af højst 1 uges varighed og må tidligst opsættes, 14 dage før arrangementet afholdes, og skal være nedtaget senest 1 uge efter arrangementets afslutning, medmindre andet er bestemt i regler fastsat efter stk. 6.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren kan i helt særlige tilfælde dispensere fra forbuddet i stk. 1 til en virksomheds opsætning af et mindre oplysningsskilt ved en nærliggende by, hvor virksomheden ikke er beliggende, hvis helt særlige tilkørselsforhold eller andre særlige geografiske forhold fratager virksomheden muligheden for at opsætte et skilt i overensstemmelse med stk. 2, nr. 4.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan tillade, at der anbringes reklamer på idrætsanlæg.

Stk. 6. Miljø- og fødevareministeren kan fastsætte nærmere regler om skilte og skiltning som nævnt i stk. 2, herunder om varigheden af skiltningen og om størrelse, udformning og placering m.v.